

Миленко Милинковић

ВУКОВАР – ГЕНЕЗА ПАКЛА

БИБЛИОТЕКА
ПОСЕБНА ИЗДАЊА

Главни и одговорни уредник
Др Небојша Кузмановић

Технички уредник
Татјана Цавнић

Рецензент
академик Др Часлав Оцић

Дизајн корица
Миленко Милинковић

Фотографија на корицама
Дунав – трагична гробница

Миленко Милинковић

ВУКОВАР – ГЕНЕЗА ПАКЛА

АРХИВ ВОЈВОДИНЕ

Нови Сад, 2024.

**ОВА КЊИГА ЈЕ ПОСВЕЋЕНА СВИМ ЗНАНИМ И
НЕЗНАНИМ ЖРТВАМА ТРАГИЧНИХ
РАТОВА ДЕВЕДЕСЕТИХ
НА ПРОСТОРИМА БИВШЕ
ЈУГОСЛАВИЈЕ**

САДРЖАЈ

Предговор	9
1. Увод.....	11
2. Хронологија догађаја.....	13
3. Вараждин, Шауловец, 1987. година.....	25
4. Избори за генералног директора РО ПТТ Осиек	27
5. Једанаести Конгрес СКХ (11-13. 12. 1989.)	31
6. Предизборне активности	35
7. Избори	47
8. Конституисање СО Вуковар	49
9. Конституисање Сабора	53
10. Увод у пакао – чин први	55
11. Увод у пакао – чин други	59
12. Увод у пакао – чин трећи.....	63
13. Почетак пакла	77
14. Ескалација пакла.....	97
15. Министар рата	111
16. Поговор.....	117
17. Биографија аутора	123
18. Скраћенице	125
19. Прилози	127

ПРЕДГОВОР

За Вуковар сте могли чути као о географски интересантном мултикултуралном и мултинационалном градићу у Хрватској, на Дунаву, који га дели од Србије, који је статус града добио још 1231.год. повељом Херцеза Коломана, или као историјски занимљивом месту вучедолске културе још из доба неолита.

Вуковар је истовремено био и један од индустријски најразвијенијих градова у СФРЈ. Производи „Борова“, „Вутекса“, “Вупик-а“ и других предузећа извозили су се у више од 50 земаља широм планете.

Али, нажалост, вероватније је да сте за Вуковар чули због бесомучног и бесмисленог страдања деведесетих година двадесетог века, година распада Југославије, када је, као ратна рушевина и згариште, постао симбол националистичког ужаса и трагични споменик људске глупости.

Постао је место почетка ужасних, бесмислених ратова из кога су профитирали једино господари рата и мафије, на свим странама, а сви други (народ, пучанство, раја) постали губитници.

У свим тим ратовима на просторима бивше Југославије одмах су подељене улоге: Ратовање, патње, страдања и смрт за грађане.

Ратни плен за господаре рата и домаће и белосветске мафије.

Написана је Вуковар-једна прича, Вуковар-друга прича, а због своје трагичне судбине, могло би се исписати безброј потресних вуковарских прича.

Ово је другачија прича о Вуковару.

Другачија, јер не описује саму ратну катастрофу него њене узроке и поводе, прокламоване и скривене мотиве за загревање националистичког лонца који прокључава, губи контролу и експлодира.

Другачија, јер претендује да буде објективна, фактографски прецизна, историјски тачна, заснована само на провереним и проверљивим чињеницама и догађајима.

Прича је истинита и аутентична, без острашћености и навијања, емотивно сведена, али је лична јер је свако запажање и суд дат из визууре непосредног актера и сведока дешавања.

Ово је прича човека рођеног и одраслог у Вуковару који је ове кобне године дочекао као угледни породични човек, директор вуковарске поште, заступник у хрватском Сабору, политички ангажован испред партије Странке демократских промена, човека српског порекла, идеолошки опредељеног као Југословен.

Ово је прича човека који је више од две године покушавао да учини све да кључајући ратни лонац заустави, нажалост безуспешно, јер су они који су желели рат имали много веће полуге моћи.

Суд времена незауостављиво тече. Велики део актера у догађајима о којима говори ова књига већ је добио заслужено место. Отклоном оружја, претњи и уцена маске падају и јасно се разоткрива шта је добро а шта зло.

Неки од актера ће за живота избећи од моралне и кривичне одговорности, али од историјске одговорности неће нико.

Ова књига претендује да да допринос истинитом, неострашћеном сагледавању генезе вуковарског пакла, са циљем да буде опомена свима да се то зло више никад не понови.

Уколико тачно не утврдимо како и зашто је све почело, уколико сви скупа немамо снаге да осудимо злочине појединаца, не само међу припадницима другог народа, већ и међу припадницима властитог народа, неће бити мира и просперитета за народе и новонастале државе на просторима бивше СФРЈ.

Гордана Новак

1. УВОД

О вуковарском паклу је речено и написано много.

Нажалост, најчешће пристрасно, тенденциозно и неистинито.

У том времену помрачења људског ума, као Саборски заступник, био сам „дежурни ватрогасац” на територији општине Вуковар.

Све до 1989.године веровао сам да је време ратовања на овим просторима прошло.

Преварио сам се.

Изгледа да је у колективној свести напаћеног, али ирационалног народа са простора бивше Југославије, исувише изbledело сећање на страхоте рата.

То кратко памћење, подупрто агресивношћу, искључивости и нетолерантности новоформиране власти у Хрватској, уз издашну подршку ратно-хушкашке хрватске и Милошевићеве пропаганде, каналисано од стране одређених центара моћи извана, омогућило је да зло, у националистички заслепљеним појединцима, победи и све нас гурне у пакао рата из кога су сви изашли као губитници а профитирали су једино господари рата и мафије и ти центри моћи извана.

Пуне две године сам се борио да рата не буде.

Повремено сам успевао остварити одређене помаке у том правцу, али они који су желели рат, имали су далеко веће полуге моћи.

Брзо би ми урушавали постигнуто.

За остварење свог циља спремно су жртвовали животе.

Туђе.

1. УВОД

Са ове временске дистанце не могу се отети утиску, јер сувуше чињеница указује на то, да се радило о договореном рату, те да је постојала координирана активност центара моћи и политичких елита Загреба и Београда, а да је све каналисано од стране одређених центара моћи извана.

Без рата сви они, никада не би могли да реализују такво „черупање“ државне имовине, имовине свих грађана, истовремено лажно представљајући себе „заштитницима националних интереса“ и зато су анестезирали и залудели народ, пучанство, рају и безобзирно отворили пандорину кутију зла.

У томе су имали свестрану подршку одређених центара моћи извана, који су јако добро знали да ће резултат рата бити потпуно уништење привреде и довођење целокупног овог простора у статус њихових колонија.

У овој књизи износим само догађаје у којима сам лично учествовао или, непосредно након дешавања, лично саслушао актере и сведоке¹.

Ова књига је сведочанство о времену када је било много лакше бити Хрват или Србин, а много теже бити човек.

Хронолошки износим генезу тог времена безумља и хаоса и покушавам објаснити како је и зашто све почело.

Ради истине и будућности свих нас на овим просторима.

Да рата никад више не буде.

1 Ја сам по својој слободној вољи, у Београдској канцеларији тужилаштва Међународног суда за кривично гоњење особа одговорних за тешка кршења међународног права почињених на подручју бивше Југославије од 1991. године, у више наврата, у периоду од 18. октобра 1996. до 9. маја 1997. године као сведок дао Изјаву о свим овим догађајима.

О свим овим догађајима сведочио сам и пред „International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia“, у случају Докмановић, 23. и 24. априла 1998. године.

2. ХРОНОЛОГИЈА ДОГАЂАЈА

1989. ГОДИНА

МАРТ

- Анте Марковић преузима дужност председника Савезног Извршног Вијећа СФРЈ (16.)

ЈУНИ

- Одржана оснивачка скупштина ХДЗ-а у Загребу (17.). Службено уписана у регистар политичких странака у фебруару 1990.

ДЕЦЕМБАР

- Одржан 11. Конгрес СКХ (Савез комуниста Хрватске) у Загребу (11.-13.)
- Поодавно се одвија организовани масовни шверц алкохолних пића „Бадел” из Загреба преко Вуковара у Србију (Владимир Шекс, Марин Плишо, Винко Жањић, Јосип Дуфек и други)
- Запаљена југословенска застава на хотелу „Дунав” у Вуковару
- Срушен партизански споменик Ђоки Патковићу на раскрсници српских села Вера-Бобота
- Запаљени киосци српских новина
- Запаљена југословенска застава на згради осигурања „Croatia” у Вуковару
- Оснивање ХДЗ-а у Шаренграду. Присутни Владимир Шекс, Бранимир Главаш, Томислав Мерчеп и други.(28.)

1990. ГОДИНА

ЈАНУАР

- Укида се СУП (Секретаријат унутрашњих послова) Вуковар и формира се јединствени СУП за Општине Вуковар, Винковци и Жупања, са седиштем у Винковцима. Циљ је био да се расформира вуковарски СУП у којем су Срби били већина.
- Неколико водећих стручњака СУП-а Вуковар Срба распоређују се на рад у Винковце и Жупању.
- Престаје било какав утицај СО (Скупштина општине) Вуковар на рад СУП –а

МАРТ

- На православном гробљу у Илоку оштећено 17 надгробних споменика (25.)
- Почеле предизборне активности
- Провокативне вожње колона аутомобила са шаховницама кроз српска села

АПРИЛ

- Предизборни скупови
- Исцениран атентат на Туђмана на предизборном скупу у Бенковцу када је нека пијана будала махала пластичним дечјим пиштољем.
- Први круг парламентарних и локалних избора (22. и 23.)
- Резултати првог круга избора показују да ће странка ХДЗ (Хрватска демократска заједница) имати већину у Сабору, али и мањину у СО Вуковар.

МАЈ

- Други круг избора (6. и 7.), ХДЗ осваја 26 од 117 одборничких места у СО Вуковар, а ниједно место заступника у Сабору из општине Вуковар

- На вест о резултатима избора у Вуковару Туђман изјављује: „Запамтиће ме црвени Вуковар”
- Након нереда на Максимиру, (13.) ХДЗ „чисти” врх републичког СУП-а од српских и политичко-идеолошки неподобних кадрова
- Конституисање СО Вуковар (29.)
- Конституисање Хрватског сабора (30.)

ЈУН

- Сабор разрешава дужности директоре Србе у великим друштвеним предузећима
- Запослени Срби у СУП-у Вуковар се превремено пензионишу или се премештају на рад у Винковце и Жупању.
- Формирана Српска демократска странка у Вуковару (10.)
- Отпуштање Срба са посла

ЈУЛ

- Сабор РХ доноси одлуку о укидању постојећих државних симбола и усваја шаховницу као званични државни симбол (25.)
- Поједини полицајци Срби одбијају да носе шаховницу
- По кулоарима Сабора круже информације о наоружавању чланова ХДЗ-еа
- Формирање хрватских паравојних формација
- Расте неповерење Срба у нову хрватску власт

СЕПТЕМБАР

- Рањен Србин радник бензинске пумпе у Товарнику

ОКТОБАР

- Претучен Србин возач аутобуса аутопревозника „Чазматранс”-а
- Жучна јавна расправа о предлогу Устава Републике Хрватске. Срби не прихватају да изгубе статус конституивног народа у републици Хрватској

2. ХРОНОЛОГИЈА ДОГАЂАЈА

- Илегални увоз оружја у Хрватску – Шпегељ и други
- Наоружавање чланова ХДЗ-а
- Бранимир Главаш испоручује Томиславу Мерчепу 100 кг експлозива (21.) за минирање објеката у власништву Срба, а 25. испоручује и 100 аутоматских пушака

ДЕЦЕМБАР

- Сабор усваја нови Устав Републике Хрватске. Срби више нису државнотворни народ у Хрватској већ само национална мањина (22.)
- Министар одбране Шпегељ снимљен како говори да ће убијати обитељи официра ЈНА на кућном прагу и како ће се обрачунавати са Србима
- Интензивно наоружавање хрватских паравојних формација
- Припадници паравојних формација добијају исказнице МУП-а, међу њима је пуно криминалаца и усташких терориста из дијаспоре
- Срби тотално губе поверење у нову хрватску власт

1991. ГОДИНА

ЈАНУАР

- Објављени снимци изјаве Шпегеља који код Срба изазивају страх од повампирења усташтва али и одобравање код појединих Хрвата.
- Интензивна националистичка реторика српских и хрватских средстава информисања
- Уништена православна црква у Мирковцима
- У Шидским Бановцима формирано Српско национално вијеће за Славонију, Барању и западни Срем (7).
- Сви Хрвати који су задужили аутоматско оружје улазе у резервни састав МУП-а и добијају службене легитимације међу њима су многи криминалци са подебелим полицијским досијеима (12.)

ФЕБРУАР

- На тајном састанку Владимир Шекс, Иван Векић и Бранимир Главаш доносе одлуку о етничком чишћењу Срба.
- У Богдановцима донесена одлука о оснивању паравојних формација ХДЗ-а (15.)
- Сабор Хрватске усваја резолуцију о раздруживању Републике Хрватске и СФР Југославије и одлуку да у Хрватској савезни закони више не важе.
- Седам села СО Винковци са већинским српским становништвом, на референдуму доносе одлуку да се припоје Општини Вуковар
- СО Вуковар не прихвата тај захтев, нежелећи заоштравање односа са републичком влашћу

МАРТ

- Изрешетани ћирилични називи на згради СО Вуковар
- Српско национално вијеће Славоније, Барање и западног Срема усвајају декларацију о проглашењу Самоуправне аутономне области.
- У Богдановцима се врши смотра наоружаних хрватских паравојних јединица (10.)
- На састанку у Борово Насељу водећи људи ХДЗ-а (Мирко Николашевић, Томислав Мерчеп, Благо Задро ...) усвајају план етничког чишћења Вуковарске општине.(15.)
- На Плитвицама су ухапшени Горан Хаџић и Боривоје Савић, чланови СДС - а (31.)

АПРИЛ

- Расту међунационалне тензије
- Постављају се барикаде у српским селима
- Јавно се дели оружје припадницима ХДЗ-еа на територији општине Вуковар
- У Борову Селу мештани разоружали паравојну патролу која их је малтретирала.
- Договором Вукашин Шошкоћанин - Славко Средоселац склањају се барикаде, саобраћај се нормално одвија

2. ХРОНОЛОГИЈА ДОГАЂАЈА

- У току ноћи, Бранимир Главаш, Вице Вукојевић, Гојко Шушак, испуцају три пројектила из ручног ракетног бацача (амбруст) на куће у Борову Селу (08.) са намером да се испровоцира рат.
- Поново се постављају барикаде
- СО Вуковар упућује отворено писмо Туђману да заустави насиље (09.)
- Туђман оснива Збор народне гарде (ЗНГ) - прву паравојну формацију у СФРЈ (10.)
- Пуцано на кућу Скорупан Терезије (11.)
- Договором Јосипа Реихл Кира и Вукашина Шошкоћанина, поново се склањају барикаде и омогућује нормалан саобраћај уз гаранцију Кира да хрватске оружане снаге неће нападати српска села (13.)
- Напади се унаточ томе настављају
- Минирана кафана „Крајишник“ (15.)
- Одборник Фекете из ХДЗ-еа подноси захтев за распуштање СО Вуковар. Не усваја се.
- У Берку запаљена слама и посечен виноград Србину
- Масовно отпуштање Срба са посла
- У Бршадину рањена два Србина на улици, пуцњавом из аутомобила у покрету
- Хрватски снајперисти распоређени на силосе у Бршадину
- У Даљу малтретирана и претучена четворица младића Срба
- Сталне претње легалном председнику СО Вуковар Славку Докмановићу
- Хрватски МУП одбија да му гарантује безбедност
- Учестале пуцњаве у току ноћи

МАЈ

- У Бршадину, Хрват Михаило Геленчин, убија Србина Стевана Инића (01.)
- Хрватска власт обећава да ће убиство бити судски процесуирано. То се никада није десило.
- Максимално ангажовање заступника да се ситуација смири
- У току ноћи четворица припадника хрватске паравојске из Осијека покушавају скинути југословенску заставу у Борову Селу. Двојица заробљена

- Масовни оружани напад полиције и паравојске на Борово Село (02.)
- ЈНА спасава опкољене припаднике Хрватске паравојске и полиције
- Мерчеп на силу заузима Радио Вуковар и Вуковарске новине (02.)
- Миниране вуковарске кафане „Каролина“ и „Туфо“ (03.)
- Минирана ћевабџиница „Сарајка“ (04.)
- Убијен Србин, Нађ Миодраг и један рањен у Сотину (04.)
- Минирана кафана „Брдо“ (06.)
- Бачена бомба на кућу Србина Драгутина Стегнаје (06.)
- Мерчеп уз малтретирање и претњу оружјем избацује инжењера Живка Секулића, легално изабраног секретара Народне Одбране (НО) Општине Вуковар и са својом паравојском заузима штаб НО
- Покушај смиривања ситуације, састанак у СО Вуковар (учествују Анте Марковић, Станислав Бровет, Јосип Бољковац...) (09.)
- Отет аутомобил Србина Милана Ланчужанина
- Пуцано на кућу доктора Млађеновића
- Пуцано на кућу судије за прекршаје Радета Гвојића
- Покушај пуцања на возило ЈНА у Вуковару
- Пуцано на кућу Мирка Станковића, уредника Вуковарских новина
- Масовно се постављају барикаде - и Срби и Хрвати
- Одржан референдум о одцепљењу Хрватске од СФРЈ (19.)
- Поједине хрватске новине (Слободан тједник и др.) објављују спискове Срба, наводних непријатеља Хрватске
- Ухапшен Србин Милош Војновић судица Општинског суда у Вуковару, оптужен за оружану побуну (27.)
- Обуставља се исплата пензија Србима

ЈУН

- Припадници ЗНГ покушали хапшење председника СО Вуковар Славка Докмановића (06.)
- Томислав Мерчеп преузима пуну контролу полиције и ЗНГ - преузима сву власт у Вуковару.
- Министар информисања Хрвоје Хитрец, званично смењује директора Радио Вуковара, Милана Чорка, Југословена и главног уредника Мирка Станковића, Србина

2. ХРОНОЛОГИЈА ДОГАЂАЈА

- Бојна „Зрински“ дошла у Вуковар (15.)
- Са силоса у Бршадину, хрватски снајперисти пуцали по људима на њивама (16.)
- Пуцњава на кафић, власништво Србина у Сремским Чаковцима
- Снајпериста са силоса убија Ивковић Драгана из Бршадина (19.)
- Смртно страдао цивил Стеван Зверац (20.)
- Насилан упад Мерчепове паравојске у Пошту у Вуковару(21.)
- У својој кући у Бршадину, убијен Поњевић Симо, запослен у Савезном СУП-у (26.)
- Минирана кафана „Мали рај” (28.)
- На кућном прагу убијен Јован Јаковљевић звани Ракијица (29.)
- Малтретиран Здравко Маричић и одузет му аутомобил
- Учестало малтретирање Срба (Милан Миљевић и др.)
- Минобацачка ватра на Борово Село
- Поједини Хрвати траже да се прекине Мерчепова тиранија (Вил, Манта)
- Исељавање Срба и Хрвата из Вуковара
- Донета одлука о хрватској самосталности (25).
- Расту међунационалне тензије

ЈУЛ

- По налогу Гојка Шушка и Владимира Шекса, а у организацији Бранимира Главаша, убијен Јосип Реихл Кир, начелник осигуреничке полицијске управе (01.)
- Мучен и убијен Слободан Вучковић, бачен у Дунав (02.)
- Упад паравојске у кућу судије Радета Гвојића (02.)
- Минирана вуковарска кафана „Попај”(02.)
- Минирана радња и кућа Микија Стојковића (03.)
- Паравојна акција етничког чишћења дела Борово Насеља, убијено 8 Срба, више рањено и ухапшено. Куће опљачкане и миниране (04.)
- У Товарнику двојица српских цивила заробљена па убијена (04.)
- Пуцано на кућу Славка Војиновића
- Уништена кућа Ђорђа Мацута, одборника СО Вуковар
- Поново пуцано на кућу Мирка Станковића
- Пуцано на ЈНА у близини Илока

- Блокирана касарна ЈНА у Вуковару, искључени струја и вода
- Учестала минобацачка паљба на Борово Село и Бршадин
- Из самачког хотела у Борову Насељу одведен Миленко Ђуричић (13.) Зверски мучен у Дому технике, још жив бачен у Дунав. Тело пронађено код Бегеча
- Пајић Жељко из Вуковара, отишао послом у град, нестало. Губи му се траг (15.)
- Етничко чишћење четврти „Буцак” и „Крива Бара”, убијено више Срба, тела бачена у Дунав, куће опљачкане и спаљене (16.)
- Миниран вуковарски кафић „Мираж” (17.)
- Андрија Хебранг министар здравства декретом смењује директора вуковарске болнице Радета Поповића, Србина.
- У Борово Насељу убијена пензионерка (19.)
- Минирана кафана „Точак” (21.)
- Љубан Вучинић мучен и убијен (22.). Убијен још један цивил српске националности. (нисам запамтио име)
- Министар правосуђа и управе Бранко Бабац, протуправно, распушта легално изабрану Скупштину СО Вуковар и њене органе.
- За повереника хрватске владе у Вуковару именује се Марин Видић-Били (23.)
- Фрањо Туђман у пратњи Владимира Шекса и Гојка Шушка обилази Вуковар (24.)
- Минирана вуковарска кафана „Чокот” (24.)
- Минирана трговина „Кену” у власништву Србина (24.)
- Етничко чишћење насеља „Лужац”, Зоран Филиповић мучен, убијен и бачен у Дунав (25.)
- Саво Дамјановић, медицински техничар, одведен из болнице, губи му се траг (26.)
- **За разлику од другог маја 91. када је ЈНА евакуисала и спасила опкољене хрватске полицаце, сада ЈНА не интервенише ни у једном случају етничког чишћења, мучења и убијања Срба.**
- Неке хрватске новине настављају да објављују спискове Срба, са свим личним подацима, наводних непријатеља Хрватске
- Ужасан терор Мерчепа и његове паравојске.
- Убијање и мучење Срба (Нестају преко ноћи Младен Мркић, Бранко Мирјанић, Славко Миодраг, Владо Скелеџија ...)

2. ХРОНОЛОГИЈА ДОГАЂАЈА

- Масовно исељавање Срба, а и Хрвата из Вуковара
- Нема више Срба у СО Вуковар
- Минирана кафана „Шид” власништво Србина (30.)

АВГУСТ

- Фрањо Туђман позвао све Хрвате да буду спремни за општи рат (1.)
- Неки хрватски медији (Слободни тједник и др.) позивају све Хрвате у рат против Срба и ЈНА (06.)
- Мерчеп уводи дозволе за излазак из Вуковара (08.)
- Из Вуковара одлази 33 аутобуса са децом према Јадранском мору
- Масовно мучење и убијање Срба (Бошко Богдановић...)
- Повереник хрватске владе за општину Вуковар, Марин Видић – Били пише писмо хрватском политичком врху да Мерчепова паравојска масовно мучи и убија Србе (18.)
- Нападнути војници на одслужењу војног рока испред поште у Вуковару када су дошли да преузму пошту
- Хрватска паравојска поставља протутенковску мину под камион ЈНА код барикаде на путу из Борово насеља и отвара ватру на војнике. Један војник убијен, четворо рањено (25.)
- ЈНА узвраћа и заузима виталне положаје у граду али се на захтев хрватске власти повлачи.
- Почињу оружани напади на касарну ЈНА у Вуковару (28.)
- Снајперисти убијају војнике у блокираној касарни ЈНА у Вуковару
- Гранатирање Борово Села и Бршадина из Вуковара од стране хрватских паравојних формација, али и обрнуто
- ЈНА захтева од хрватског руководства и ЕЕЗ да хрватска паравојска деблокира касарне. Безуспешно.
- Сукоби се интензивирају

СЕПТЕМБАР

- Наставља се масовно убијање и мучење Срба
- Није утврђен тачан број убијених српских цивила до почетка директног ратног сукоба.

- Према хрватским изворима (Фердинанд Јукић, шеф Туђманове обавештајне службе) хрватске паравојне снаге убиле су до тада најмање 126 цивила српске националности.
- Дунав је постао трагична гробница тих несретних људи који су страдали само зато што су били Срби.
- ЈНА креће у деблокаду касарне у Вуковару (14.). Почиње директни ратни сукоб.

- **РАТ**

- **УЖАС**

ОКТОБАР

- Мерчепова паравојска масовно изводи Србе из склоништа, мучи их и убија (Предраг Ћирић...)
- Донета одлука о прекиду државноправних односа Хрватске са СФРЈ

НОВЕМБАР

- Збор хрватске народне гарде (ЗНГ) преименован у хрватску војску (03.)
- Наставља се мучење и убијање Срба све до престанка ратних дејстава (Милан Везмар, Даринка Грујић, Врачарић Драгољуб и Милица, Томо Јаковљевић -Гипсар...)
- Престанак ратних дејстава (18.)

1992. ГОДИНА

- Међународно признање Републике Хрватске (15.01.)
- Пре тог датума Хрватску су признали Исланд, Њемачка и Ватикан

3. ВАРАЖДИН, ШАУЛОВЕЦ, 1987. година

Сложена организација удруженог рада (СОУР) поштанског, телеграфског и телефонског промета (ПТТ) Хрватске, установила је 1987. године, поводом дана ПТТ радника СР Хрватске, признање „14 рујан“.

Одлуком Радничког савета СОУР-а додељено ми је то признање за остварене резултате на развоју телефонских капацитета на територији општине Вуковар, као директору ПТТ-а Вуковар.

Дана 11.09.1987. године, то признање под редним бројем 3, уручено ми је на свечаној седници Радничког савета СОУР-а у дворцу Шауловец крај Вараждина.

Признање ми је уручио Председник Радничког савета СОУР-а ПТТ Хрватске (не сећам се имена) који је већ тада био етикетиран као хрватски националиста.

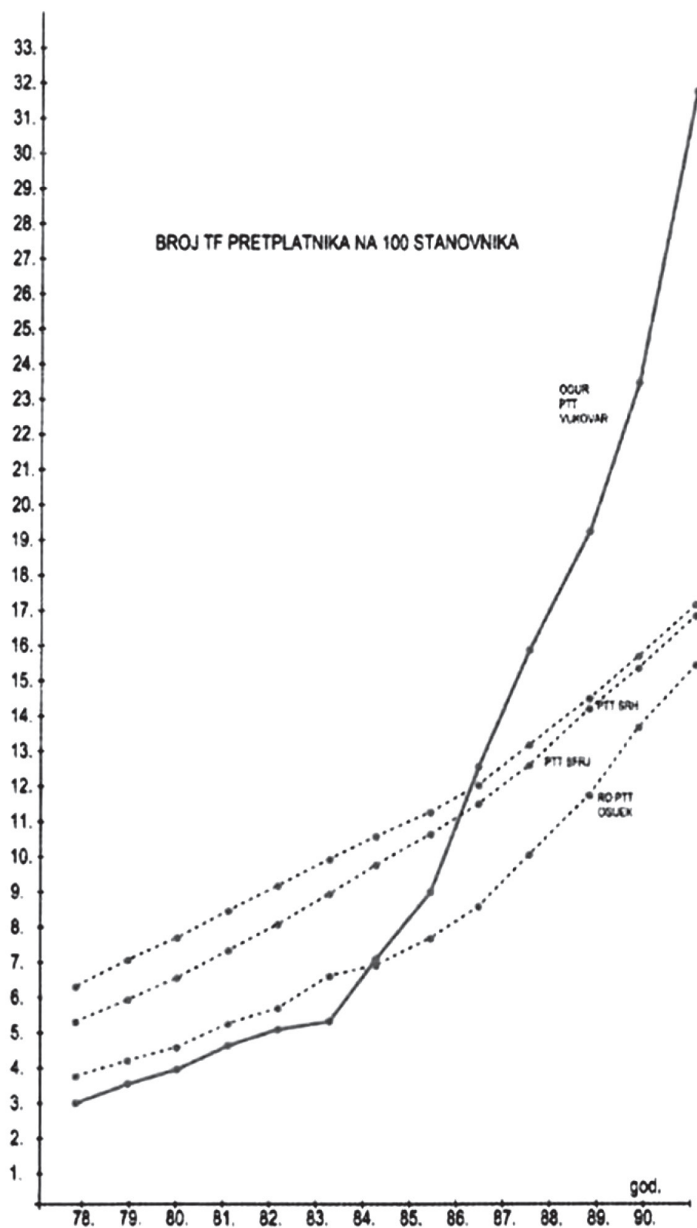
Приликом уручења признања, да други не чују, цинички ме је упитао: „Да ли је то признање по политичкој заслуги?“
Одговорио сам му:
„Провери“.

Те исте године, 29.12. Указом Председништва СФРЈ додељен ми је и Орден рада са сребрним венцем под редним бројем 106 за заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за напредак земље.

Функцију директора ПТТ-а Вуковар обављао сам од 1983. године.

Графикон у прилогу, довољно говори са каквим резултатима.

4. ИЗБОРИ ЗА ГЕНЕРАЛНОГ ДИРЕКТОРА РО ПТТ ОСИЈЕК 1989.

4. ИЗБОРИ ЗА ГЕНЕРАЛНОГ ДИРЕКТОРА РО ПТТ ОСИЈЕК 1989.

РО (Радна организација) ПТТ Осиек пружала је ПТТ услуге на територији Славоније и Барање и запошљавала око 2.000 људи.

Чинили су је ООУР-и формирани по општинама и заједничке службе радне организације.

На нивоу Хрватске било је више РО удружених у СОУР (Сложена организација удруженог рада) ПТТ Хрватске.

Републички ПТТ СОУР-и били су обједињени у Заједницу југословенских ПТТ-а (ЗЈПТТ).

У реализацији ПТТ услуга учествовали су сви нивои.

Финална услуга и наплата од корисника реализовале су се на нивоу ООУР-а.

Тако наплаћени приход се распоређивао по свим нивоима.

Принцип је био да се за унапред усвојену организацију сваког нивоа утврди цена коштања такве организације.

Из укупног прихода, покривани су трошкови пословања такве организације, без икакве узрочно последичне везе са стварно реализованим приходом.

Вечито је било натезања око расподеле тог колача.

Ја сам се залагао за промену принципа функционисања ПТТ система.

Предлагао сам да се по принципу партиципације, на основу властитог удела у реализацији пружања услуге, утврди процентуално учешће сваког нивоа у укупном приходу.

4. ИЗБОРИ ЗА ГЕНЕРАЛНОГ ДИРЕКТОРА РО ПТТ ОСИЈЕК 1989.

На тај начин би се успоставио трајни интерес свих нивоа да укупни колач буде већи јер ће и припадајуће парче (унапред дефинисани процент од укупног прихода) бити веће.

У том моделу сваки ниво би био трајно стимулисан да изгради ефикасну и рационалну властиту организацију.

Био сам и делегат у ЗЈПТТ испред СОУР-а ПТТ Хрватске и залагао сам се за тај модел организације система.

Када је расписан конкурс за избор генералног директора за РО ПТТ Осиек, предложен сам, због постигнутих резултата, као једини кандидат.

Илустрације ради, ПТТ Вуковар је са 200 запослених, неколико година узастопно укључивао више нових телефонских претплатника годишње него остатак РО ПТТ Осиек са 2000 запослених.

Иако су ме све структуре подржавале, на првом гласању Радничког савета РО ПТТ Осиек нисам изабран.

На касније поновљеном гласању, опет није било довољно гласова за мој избор.

У то време Владимир Шекс² је био перјаница националистичких снага и већ је имао значајан утицај у Осиеку.

Тим снагама није никако одговарало да ја будем генерални директор РО ПТТ Осиек.

Вероватно нисам имао одговарајућу националну припадност.

2 ВЛАДИМИР ШЕКС (Осиек, 1943.) Хрватски политичар, правник, један од оснивача и подпредседник ХДЗ – а. Подпредседник Хрватског Сабора у више мандата. Деведестих је био председник „ Кризног стожера источне Хрватске“ и перјаница екстремне струје ХДЗ – а. Један од главних аутора Устава Републике Хрватске.

На моју срећу, Шекс је успео да утиче на поједине чланове Радничког савета да не гласају за мене.

Да то није успео, вероватно, данас не бих писао ове редове већ доживео судбину директора радне заједнице ПТТ Осијек Бранка Ловрића³ (нестао 1991. у казамату Бранимира Главаша⁴).

3 БРАНКО ЛОВРИЋ (Осијек, 1950 - Осијек, 1991) Правник, један од десет српских цивила, жртава ликвидација на обали Драве у јесен и зиму 1991. године, када су, након мучења, везани лепљивом траком, а потом су им пуцали у главу и бацили у ледену реку.

4 БРАНИМИР ГЛАВАШ (Осијек, 1956), хрватски политичар и један од најутицајнијих оснивача ХДЗ – а . Ратни злочинац осуђен за ратни злочин над цивилима: убиство најмање 10 српских цивила на обали Драве током 1991. и 1992. године и за затварање петеро и убиство двојице цивила у седишту Секретаријата за народну одбрану на чијем је челу био као руководилац одбране Осијека.

5. ЈЕДАНАЕСТИ КОНГРЕС СКХ (11-13. 12. 1989.)

Члан Савеза комуниста Хрватске (СКХ) постао сам 1980. године.

Нисам обављао никакве политичке функције, искључиво сам био посвећен свом стручном раду.

Моје активно политичко ангажовање почиње 1989. године.

Тада је већ било видљиво да су се у политичком животу појавиле сувише велике празнине.

Тадашње политичке структуре почеле су се повлачити, а празнину су убрзано попуњавали екстремисти и националисти.

Нисам хтео да дозволим да моја и судбина друштва зависи од њих.

Избор Анте Марковића⁵ за председника Савезног Извршног Већа СФРЈ 16. марта даје наду да ће ипак разум превладати.

Марковић одмах отпочиње снажне и амбициозне свеобухватне реформе.

Интензивно сам се укључио у политички живот па сам изабран за делегата за 11. Конгрес СКХ.

5 АНТЕ МАРКОВИЋ (Коњиц, Босна и Херцеговина, 1924 – Загреб, 2011) инжењер електротехнике, учесник народноослободилачке борбе, политичар, Председник Савезног извршног већа Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (премијер СФРЈ 1989 – 1991). Као премијер извукао је Југославију из економске кризе (оборио инфлацију са 56 на 2,4 посто, преполовио спољни дуг...) Настојао да Југославију уведе у Европску економску заједницу (ЕЕЗ).

5. ЈЕДАНАЕСТИ КОНГРЕС СКХ(11-13. 12. 1989.)

Конгрес је замишљен као реформаторски и рад се одвијао у три комисије.

Комисију за реформу политичког система, Комисију за реформу друштвеног система и Комисију за реформу привредног система.

Пријавио сам се за учешће у Комисији за реформу привредног система.

Долазио сам из привреде и то ми је било логично.

Уосталом, нисам се ни сматрао компетентним за рад у друге две комисије.

Очекивао сам од дискутаната да ће давати своје предлоге како на најбољи, најефикаснији начин реформисати тада већ изразито неефикасан привредни систем.

Немало сам био изненађен излагањима, сва су се сводила на чисту фразеологију.

Иако пре тога нисам ни имао намеру да говорим, затражио сам реч.

Рекао сам да ако стварно желимо реформу привредног система, онда пре свега морамо системски, законски обезбедити место самом процесу рада које му по природи ствари припада.

Основни циљ процеса рада је стварање нове вредности и обезбеђивање профита.

Како се кроз тај процес јављају и пратеће тензије, предложио сам да видимо како наћи решење да се све те пратеће тензије не решавају у процесу рада, јер ће оне временом постати доминантне, што ће основни циљ процеса рада – обезбеђење профитабилног пословања, потиснути на маргине.

Зато сам предложио да рад комисије усмеримо у правцу тражења системских решења како би се процес рада ослободио свих тих тензија, а

да се „Госпођи Држави”, плаћањем пореза, омогући да она решава све те пратеће тензије.

Нисам баш био уверен да су ме сви разумели.

Рекао сам што сам имао, па сам отишао да пратим завршетак рада Комисије за реформу политичког система.

Намерно сам био у црвеном џемперу, боји која више није била популарна.

Пошто сам био једини у црвеном џемперу, камермани су ме често зумирали.

Нисам имао намеру да узимам учешће, а како сам иначе имао проблем да останем будан на скуповима где не учествујем активно, на тренутке сам склапао очи.

Председавајући је закључио дискусију и предложио је да се као резултат свих дотадашњих дискусија, стави на гласање закључак Комисије да се, већ колико сутра, изврши промена политичког система и оформи вишестраначки плурализам.

Иако сам већ дремкао, чувши тај предлог, махинално сам затражио реплику.

Изашао сам за говорницу и рекао да се засигурно већина присутних слаже са чињеницом да је вишестраначки плурализам најефикаснији начин за успостављање принципа ефикасне политичке конкуренције, али сам се запитао, да ли смо ми као друштво способни и спремни да, већ колико сутра, без превеликих штетних последица, усвојимо такав политички систем.

Предложио сам да искористимо мудрост Европе која је, кад је схватила да разједињена не може успешно конкурисати у свету, донела одлуку да уђе у процес уједињења, али не преко ноћи.

5. ЈЕДАНАЕСТИ КОНГРЕС СКХ(11-13. 12. 1989.)

За реализацију те одлуке оставила је период од више година како би за то време обавила све потребне законске и све остале припреме и по принципу континуитета ушла у ново стање.

Рекао сам да ми очито немамо толико времена на располагању, па сам предложио да се остави барем годину дана, како би се на миру ускладила нова законска регулатива, савладале баријере у главама људи и на тај начин без озбиљних штетних последица ушло у ново друштвено уређење.

Надаље сам изнео свој став да ће у противном, због баласта прошлости и неразчишћених међунационалних односа, изхитрени процес имати несагледиве штетне последице.

Председавајући је био затечен и није ставио на гласање закључак да се, већ колико сутра, пређе на вишестраначки систем.

Сутрадан је, међутим, у писаним закључцима са Конгреса стајало да је таква одлука изгласана.

Изабрано је ново руководство на челу са Ивицом Рачаном⁶, чланом председништва Централног комитета Савеза комуниста Југославије (ЦК СКЈ).

За време тог 11. Конгреса СКХ, посматрајући са стране, имао сам прилику да видим да су у току велике политичке игре, да су одлуке већ раније донесене, а Конгрес је требао само да их потврди.

Касније сам закључио да је тада у ствари направљен слободан простор за долазак ХДЗ-еа на власт у Хрватској.

6 ИВИЦА РАЧАН (Еберсбах, Саксонија, Њемачка, 1944 – Загреб, 2007) Правник, истакнути члан Савеза комуниста Хрватске. На 11. конгресу СКХ 1989. изабран за председника. Крајем те године странка мења име у Странка демократских промена.

6. ПРЕДИЗБОРНЕ АКТИВНОСТИ

Дан пре него што је 11. Конгрес започео са радом, донесена је, тесном већином, одлука председништва ЦК (Централног комитета) СКХ да ће се на пролеће 1990. године одржати слободни вишестраначки избори за Скупштине друштвено политичких заједница.

Та одлука није потврђена на Комисији за реформу политичког система, али је почела да се убрзано спроводи.

Било је за очекивати да ће таква исхитрена политичка одлука изазвати велике турбуленције на политичкој сцени Хрватске и СФРЈ.

СКХ је променио име у Странку демократских промена (СДП), марта 1990. год.

Током доношења те одлуке, измењена су и обележја странке.

Било је више предлога.

У паузи заседања, ја сам на велико плаво платно иза стола председавајућег, закачио по дијагонали три петокраке: жуту, зелену и црвену.

Њих сам претходно исекао из великих картона које смо добили за гласање, жуте, зелене и црвене боје.

Образложио сам и симболику мога предлога: Европа, екологија и континуитет - црвена петокрака.

Велики број присутних је са одобравањем прихватило идеју. Међутим, одлука је већ раније била донета - усвојено је решење шаховнице.

Бурна политичка превирања у СФРЈ и Хрватској одразила су се и на стање у Вуковарској општини, већ увелико уздрманој због економске кризе и драматичних штрајкова радника.

6. ПРЕДИЗБОРНЕ АКТИВНОСТИ

Вуковар је стари град. Статус града је добио још 1231. год. повељом Херцеза Коломана, два века пре него је Колумбо открио Америку а век и по пре Косовске битке.

Вуковарска општина је била многонационална. На тим просторима, живели су, кроз историју, многи народи: Хрвати, Срби, Њемци, Мађари, Словаци, Украјинци, Русини, Муслимани, Јевреји, Роми и други.

У другом светском рату на стратишту Дудик, на периферији Вуковара, страдао је велик број Срба, Јевреја и Рома.

После другог светског рата из подручја Далмације и Херцеговине досељен је велик број Хрвата, посебно на подручје јужног дела града, на Митницу.

Општину Вуковар чинили су градови Вуковар и Илок, те сеоска насеља Бапска, Берак, Бобота, Богдановци, Боксић, Борово, Бршадин, Чаковци, Ћелије, Грабово, Клиса, Липовача, Ловас, Лудвинци, Миклушевци, Мохово, Негославци, Опатовац, Пачетин, Петровци, Сотин, Свињаревци, Шаренград, Томпојевци, Товарник, Трпиња и Вера.

По попису из 1991. године на територији општине Вуковар живело је 84.189 становника:

Хрвати	36.910
Срби	31.445
Југословени	6.124
Русини	2.284
Словаци	1,383
Мађари	1.375
Украјинци	793
Муслимани	253
Њемци	146
Остали	3.476

Староседеоци Вуковара, Срби, Хрвати и сви остали живели су једни са другима међусобно поштујући нацију, веру, обичаје, традицију и културу, међусобно су се дружили и помагали.

У Вуковарској општини био је и највећи број мешовитих бракова у СФРЈ, чак 34%.

Зло у Вуковару су донели досељеници и њихови потомци из других крајева, углавном Херцеговци.

То се десило за време другог светског рата, тињало за време МАС покрета седамдесетих и поново букнуло деведесетих година.

Свесни тога у Вуковару се увек водило рачуна о равнопавној, пропорционалној заступљености грађана свих националности у органима власти.

Живело се у миру.

Никада нисам знао национални састав радника (око 200) који су радили у ПТТ Вуковар, где сам био директор.

Није ме интересовало.

Ипак, још током 1989. године зло је превладало, настала су турбулентна времена; како је у роману „Травничка хроника“ написао нобеловац Иво Андрић: „Дођу тако понекад времена, кад памет заћути, будале проговоре, а фукаре се обогате“

У децембру Владимир Шекс, Бранимир Главаш и Томислав Мерчеп оснивају ХДЗ у Шаренграду.

Почињу национална трвења и напетости на политичкој сцени у општини Вуковар, интензивно подгревана и хрватским и српским средствима информисања.

6. ПРЕДИЗБОРНЕ АКТИВНОСТИ

Још крајем 1989. године срушен је партизански споменик Ђоки Патковићу⁷ на раскрсници за српска села Веру и Боботу, запаљени су киосци српских новина, запаљене су југославенске заставе на хотелу „Дунав“ и на згради осигурања „Croatia“.

Већ се увелико одвијао организовани масовни шверц алкохолних пића „Бадел“ из Загреба преко Вуковара у Србију. За прометована пића не плаћа се савезни порез. На тај начин значајна средства одлазе у џепове организатора и посебне фондове.

24. фебруара 1990. на скупу у Лисинском Фрањо Туђман⁸ изјављује: „НДХ није била само пука квинслишка творба и фашистички злочин, већ и израз повјесних тежњи хрватског народа.“

У марту 1990. године, на православном гробљу у Илоку оштећено 17 надгробних споменика. Починиоци нису идентификовани.

До почетка 1990.године свака општина у Хрватској је имала свој Секретаријат унутрашњих послова (СУП).

Општински Секретаријати унутрашњих послова били су хијерархијски подређени Републичком секретаријату унутрашњих послова (РСУП), али су и координирали свој рад са скупштинским органима тих општина и подносили извештаје о свом раду Скупштинама општина (СО).

7 ЂОКО ПАТКОВИЋ (Бобота,) Народни херој Југославије, отпочео је оружани отпор фашистичком окупатору 25. јула 1941. убивши двојицу усташких позорника. Уследила је одмазда усташких власти које су убиле 30 мештана и велик број одвеле у логоре. Касније, у току борби извршио самоубиство да не би пао усташама жив у руке.

8 ФРАЊО ТУЂМАН (Велико Трговишће, 1922 – Загреб, 1999) Хрватски политичар, заговорник рата, први председник независне Републике Хрватске. У пресуди Међународног кривичног суда за бившу Југославију против Ивана Чермака и Младена Мркача Туђман се помиње као један од извршилаца у „удруженом злочиначком подухвату чији је циљ био присилно и трајно уклањање српског становништва из регије Крајина“.

У то време у СУП-у Вуковар је радило око 210 запослених, што службеника што полицајаца.

Већина запослених били су Срби.

Почетком 1990.године одлуком републичке власти, укида се СУП Вуковар.

Формира се јединствена полицијска управа за територије општина Вуковар, Винковци и Жупања са седиштем у Винковцима.

На тај начин било какав утицај СО Вуковар на рад полиције је престао, што је наравно и била намера такове реорганизације.

Одмах се више руководећих стручњака СУП-а Вуковар распоређују на рад у Винковце и Жупању.

У тако формираној полицијској управи сада убедљиву већину чине Хрвати.

Све више слободног простора отварало се политичко-националним екстремима, па сам одлучио да се кандидујем на изборима за Веће општина Сабора.

Почело је одржавање предизборних скупова.

Предизборне скупове које смо организовали ми, кандидати испред СДП-а, одржавали смо по месним заједницама (било их је око 40) без буке, у миру, настојећи увек да ублажимо нарастајуће тензије.

ХДЗ је наступала бучно, често провокативно, возећи колоне аутомобила и кроз села настањена већински Србима, трубећи и машући заставама са шаховницама.

Тада фактички нисам ништа знао о ХДЗ-у на територији општине Вуковар.

По природи посла који сам обављао - директор ПТТ-а Вуковар, познавао сам све иоле значајније људе у општини Вуковар.

ЗАЈЕДНО U MIRU, TOPLA SRCA, A

HLADNE GLAVE; RADOM U

BOLJI ŽIVOT

Jugoslavija je u promjenama, vrijeme je za cjelovitu i radikalnu društvenu reformu. Od svih nas zavisi da li ćemo krenuti putem mira, slobode, suradnje, prosperiteta ili ćemo nazadovati do samouništenja.

Glasajmo za Jugoslaviju, za svijet mira, slobode, i solidarnosti, prije svega:

TO ZNAČI punu slobodu pojedinca, ali samo dotle dok ona ne ograničava slobodu drugog.

TO ZNAČI pravnu državu.

TO ZNAČI stvaranje konkurencije, kako u politici, tako i u privredi, bez koje, svjetska praksa je to dokazala, jednostavno nema prosperiteta društva.

TO ZNAČI u uvjetima političkih i društvenih sloboda, punu ravnopravnost ljudi, uz međusobno uvažavanje i poštivanje, bez obzira na njihovo političko, vjersko, nacionalno i bilo koje drugo opredjeljenje. U domenu privrednih aktivnosti to znači osamostaljivanje procesa rada i oslobađanje dosad sputanog poduzetništva pojedinca.

TO ZNAČI ostvarenje potrebnih preduvjeta za prestrukturiranje kompletne privrede.

TO ZNAČI stvaranje preduvjeta za oživljavanje privrednih tokova i naše Općine; znači nove ceste, nadvožnjake, plinifikaciju, tržnicu, Vučedol...

TO ZNAČI stvaranje šanse za sve one koji znaju, mogu i hoće, znači stvaranje šanse za novo zapošljavanje, posebno mladih stručnih ljudi.

TO ZNAČI i efikasnije onemogućavanje devijantnosti, nažalost često prisutnih u dosadašnjoj svakodnevnici našeg društva (negativna kadrovska selekcija, zloupotreba i slično).

TO ZNAČI stvaranje nužnih preduvjeta, kroz maksimalno uvažavanje svih dostignuća suvremenog svijeta, za izlazak društva iz dosadašnje političke i ekonomske krize, za napredak i puni prosperitet Vukovara, Općine, Hrvatske, Jugoslavije, Jugoslavije u Evropi, Jugoslavije u svijetu.

IZBORI '90
GLASAJTE ZA
KANDIDATA SKH-SDP

MILENKO MILINKOVIĆ

Међутим чланове ХДЗ-а из општине Вуковар нисам познавао.

Мој први сусрет са ХДЗ-ом догодио се након мог предизборног скупа у селу Ловас.

Ловас је био већински настањен Хрватима.

Изненадило ме што је на мом скупу било мало људи, ни трећина кино - сале у којој се одржавао.

Иначе, у Ловасу сам и започео акцију увођења телефона у општини Вуковар.

Ту сам током тих активности одржао десетак зборова грађана.

Знала су ме и деца у Ловасу.

Акцију увођења телефона сам завршио у роковима које сам обећао. Обезбеђени су телефонски прикључци за све мештане.

Логично је да сам очекивао већи одзив на мом предизборном скупу.

По завршетку, сазнавши да ће после мог скупа бити предизборни скуп ХДЗ-а, одлучио сам да останем и будем гост на том скупу.

Желео сам да видим ко су ти људи.

Када се појавио Томислав Мерчеп, рекао сам му да желим бити гост на његовом предизборном скупу.

Знао сам да не сме да ме одбије јер је, вече пре тога, ненајављено, послао своје букаче на мој предизборни скуп у Товарнику.

Покушали су опструирати мој скуп, али пошто сам имао велико искуство у вођењу скупова - током акције увођења телефона на територији општине Вуковар одржао сам преко три стотине зборова грађана, брзо сам их неутралисао.

6. ПРЕДИЗБОРНЕ АКТИВНОСТИ

На скупу ХДЗ-а била је препуна кино сала, није било места за све.

Стајали су са стране.

Сео сам у средину првог реда.

Многи присутни мештани су ме поздравили. Али и поред тога по једно место са моје леве и десне стране је остало празно.

Није се нико усудио да седне поред мене. Чак ни они са којима сам се много пута дружио током акције увођења телефона.

Када је почело представљање оних који су водили скуп, видео сам да су били збуњени.

Очито нису имали искуства са јавним иступањима.

На својим дотадашњим скуповима били су међу истомишљеницима, разгалили би публику, она би им узвратила и нико им није био раван.

Сада сам им ја био трн у оку, муцали су, знојили се.

Некако су завршили представљање.

Јавио сам се за реч.

Мерчеп ми је рекао да још није дискусија.

Узвратио сам му да не желим да дискутујем, већ као гост желим да поздравим скуп.

Сложио се.

Са говорнице, обраћајући се публици, рекао сам да долазим из друге странке, других политичких уверења, али као човек добре воље, желим да поздравим њих (показујући руком на публику), грађане добре воље. Рекао сам

још реченицу, две, у стилу да верујем, да у ова луда времена неће дозволити да када се сретну на сеоским ленијама, једни од других окрећу главу.

Спонтани аплауз.

Захвалио сам се и кренуо на место.

Мерчеп, видно изнервиран што добијам аплауз на његовом скупу, поста-вио ми је питање и пре него што сам сео.

Вратио сам се за говорницу, па му одговорио.

Након тога, почели су и из публике да ми постављају питања, па сам мо-рао поново за говорницу.

Сећам се да ме је неко питао, како то моја странка мисли да се обрачуна са онима својим члановима који нису на линији промена.

Поново сам се вратио за говорницу, па сам рекао да је СДП стварно де-мократска странка, за разлику од неких странака које се само тако декла-ришу и да се она не обрачунава ни са политичким неистомишљеницима, а камоли са својим члановима, те да уважава аргумент здравог разума, а не аргумент силе.

Све у свему, на том предизборном скупу ХДЗ-а био сам више времена за говорницом него сви остали заједно.

По завршетку скупа позвао сам руководство ХДЗ-а, уз сагласност дирек-тора пољопривредне задруге Адама, да одемо у његове просторије на неформални округли сто.

Моја намера је била да сазнам који су њихови политички ставови, те да истражимо могућност налажења заједничких интереса за све грађане оп-штине Вуковар у жељи да нам се путеви не разиђу у старту.

Било је двадесетак људи из ХДЗ-а.

6. ПРЕДИЗБОРНЕ АКТИВНОСТИ

До тада сам површно познавао само Мерчепа.

Покушавао сам да одговорим на сва њихова питања, па и провокативна.

Сећам се да ме је један младић питао, како то да се ја изјашњавам као Југословен.

Истакао је да зна да су моји родитељи Срби и да не разуме зашто се ја тако изјашњавам.

Рекао је да је он Хрват и да он не може да буде Југословен.

Упитао ме је да ли се ја то тако декларишем само у функцији тајм-аута, док не нађем свој идентитет.

Утишао сам цео скуп, да би ме сви чули.

Одговорио сам му да када већ разговарамо о билочему, морамо познавати суштину проблема, јер човек-јединка, свој идентитет тражи прво у оквиру своје личности, да тај пут тражења идентитета од појединачног ка општем, иде преко породице, ширег окружења, регије, републике до Европе и света, па сам додао:

„Младићу, мени је жао што си ти тек јуче искорачио из свог села у републику. Ја сам већ одавно свој идентитет нашао у Југославији, данас га тражим у Европи, да бих сутра био светски човек”.

Ћутали су, али нисам био сигуран да су разумели.

ХДЗ је планирао предизборни скуп сутрадан у Богдановцима.

Знао сам да су у Богдановцима углавном Хрвати Херцеговци и да су већ били познати по националистичким ставовима.

Ипак сам најавио Мерчепу да желим да будем гост и на том скупу.

Сагласио се.

Али, пошто су очито били свесни да у саставу у коме су били у Ловасу, неће моћи успешно да ми вербално парирају, на скуп ХДЗ-а у Богдановцима позвали су Бранимира Главаша.

Први пут сам га тада видео.

Данас га сви памте као крволочног ратног злочинца.

Са мном је дошао један члан моје странке, Хрват Мато Солдо.

Био је један од директора Пољопривредног комбината Вупик, разуман човек.

Тек касније сам закључио да је он вероватно знао да ће скуп у Богдановцима бити агресивнији, па се осећао нелагодно.

Ипак је, пошто сам га позвао, пристао да дође са мном у Богдановце.

Главаш је од почетка стварао еуфоричну атмосферу, узимао је микрофон и изобличеног лица, исколачених очију, са набреклим жилама на врату викао:

„Гласувајте за ХДЗ!“

И овде су ми постављали питања, одговарао сам на њих, али је било немогуће успоставити нормални контакт са публиком у тако еуфоричној атмосфери.

Сећам се једне жене из публике која је стално егзалтирано викала:” Ово је Хрватска!“

У сваком случају, схватио сам да је мој покушај да спречим велика разлижења пропао, па више нисам одлазио на скупове ХДЗ-а.

6. ПРЕДИЗБОРНЕ АКТИВНОСТИ

Закључио сам да је то узалудно.

Завршни предизборни скуп моје странке био је у Вуковару на платоу поред ушћа реке Вуке у Дунав, између Радничког дома и хотела „Дунав”.

Било је много људи.

Мој осећај је био да су онеспокојени људи тражили од нас ослонац за своје нарасле неспокоје.

Ја сам наступао последњи.

Између осталог, рекао сам да странке које се оснивају на искључиво националним програмима ни у ком случају не желе мир, да оне желе рат.

С друге стране СДП се залаже за миран суживот свих.

Било је то непосредно пред изборе.

7. ИЗБОРИ

Први вишестраначки избори су заказани за 22. и 23. април 1990. године.

Истовремено се гласало за одборнике Скупштине општине и за републичке посланике – Саборске заступнике.

За Скупштину општине бирало се 117 одборника.

За Сабор се бирао по један заступник за Веће општина и за Друштвено политичко веће и три заступника за Веће удруженог рада.

За прва два Већа, изборна јединица је била цела општина, а за Веће удруженог рада гласачко тело општине Вуковар је било подељено на три изборне јединице.

Ја сам се кандидовао за функцију заступника за Веће општина.

За то место је било 8 кандидата.

ХДЗ је имао кандидате за сва места заступника у Сабору и одборника у СО Вуковар.

Међутим, у то време, ХДЗ у Вуковару није уживао широку подршку, а његови чланови су били људи без угледа, сумњивих моралних квалитета, често са подебелим полицијским досијеима.

За делегате у СО, ХДЗ је освојио 24 одборничка места од укупно 117.

Нису освојили ни једно место у Сабору.

На вест о резултатима избора у Вуковару Фрањо Туђман је изјавио „Запамтиће ме црвени Вуковар“

7. ИЗБОРИ

Ја сам у другом кругу избора за заступника у Већу општина освојио 62%, а противкандидат из ХДЗ-а 36% гласова од преко 52.000 изашлих бирача.

То значи да је за мене, као човека који је омогућио телефонске прикључке за све грађане Општине, гласао и велики број Хрвата.

Од изабраних заступника, нас четворица смо били испред странке СДП, а један је био независни кандидат. Њих четворица су се декларисали као Хрвати, а ја као Југословен.

Божидар Јукић је био изабран за Друштвено политичко веће, а у Веће удруженог рада изабрани су Златко Модалек, Перо Бошњаковић и Јурош Иван који се касније прикључио ХДЗ-у.

На тим изборима у Вуковарској општини није учествовала Српска демократска странка (СДС Јована Рашковића⁹ из Книнске крајине).

Она је у Вуковару основана скоро два месеца касније, 10.06.1990. године.

Тада још увек није завладала националистичка еуфорија на подручју општине Вуковар.

По мом мишљењу, изражени национализам у општини Вуковар је тада био присутан само код одређеног мањег броја Хрвата – екстремиста, углавном Херцеговаца, у сваком случају нису били у већини.

Избори су протекли, углавном, без већих испада и проблема.

9 ЈОВАН РАШКОВИЋ (Книн, 1929 – Београд, 1992) Психијатар и политичар, универзитетски професор и академик. Основао је 1990. године Српску демократску странку (СДС). Предлагао је мировно и цивилизацијско решење политичких проблема и залагао се за ненаоружани отпор и грађанску непослушност Срба у Хрватској.

8. КОНСТИТУИСАЊЕ СО ВУКОВАР

После избора требало је конституисати скупштинске органе, изабрати председника СО, његовог заменика, те председнике и заменике сва три Већа.

У току припрема за конституисање Скупштине и избор скупштинских органа прихваћено је да се настави дотадашња пракса да, ако је председник Србин, да му заменик буде Хрват, и обрнуто.

Са циљем да се ХДЗ приволи на конструктиван рад у Скупштини, предложио сам, што је и усвојено, да се ХДЗ-у понуди већи број места у скупштинским органима него што би им, пропорционално броју освојених одборничких места, припадало.

Понуђено им је место потпредседника СО, једно место председника Већа и два места потпредседника Већа.

И поред те понуде као чина добре воље од стране СДП-а, странке која је освојила изборе, ХДЗ је у старту почела са опструкцијама.

Стално су инсистирали на националном саставу, стално ометали рад Скупштине општине честим врло недемократским и нецивизацијским иступима.

Поступак конституисања је потрајао.

Отегло се.

На крају је за председника СО изабран Славко Докмановић¹⁰, Србин.

10 СЛАВКО ДОКМАНОВИЋ (Трпиња, Хрватска, 1949 – Хаг, 1998) Србин, члан Савеза комуниста Хрватске, председник Скупштине општине Вуковар након првих вишестраначких избора. Настојао је да се пронађе мирно решење политичке ситуације. Влада Хрватске га је декретом, протуправно сменила са функције у јуну 1991. Ухапшен је 1997. јер га је Хашки трибунал, тајном оптужницом, оптужио за злочине против човечности. Докмановић је негирао

8. КОНСТИТУИСАЊЕ СО ВУКОВАР

Марин Видић-Били¹¹ из ХДЗ-а је изабран за потпредседника СО.

За председника једног Већа и за потпредседника два Већа изабрани су кандидати ХДЗ – а.

За председника општинске владе – Извршног већа, изабран је Стипо Ловринчевић, Хрват из СДП-а.

Већ код усвајања пословника рада СО, ХДЗ је желела да анулира чињеницу са избора, да су били мањина, а СДП већина.

Између осталог, инсистирали су да се мења постојећи пословник рада и да се о апсолутно свим питањима одлучује двотрећинском већином, како би се што више отежао и учинио неефикасним рад СО.

ХДЗ никако није могао да прихвати да председник СО буде Србин.

Константна опструкција рада СО, изазвала је постепено раслојавање на националној основи.

Временом је један део одборника СДП-а, хрватске националности, почео да иступа на линији ХДЗ-а.

То је, али доста касније, резултирало да је и један део одборника СДП-а, српске националности, прешао у СДС.

Јаз је сваким даном постајао све дубљи.

оптужбе као неосноване. Извршио је самоубиство у затворској ћелији 1998. године.

11 МАРТИН ВИДИЋ – БИЛИ Грађевински техничар, музичар из Ловаса, члан ХДЗ – а, подпредседник СО Вуковар. Министар правосуђа и управе Бранко Бабац декретом распушта легално изабране органе СО Вуковар и именује Видића за повереника Владе РХ. Због све учесталијих зверстава Мерчепове паравојске, информисао писмима хрватско руководство о тим злочинима.

Слика 1. Зграда СО Вуковар

Слика 2. Зграда СО Вуковар

Слика 3. Раднички дом

Слика 4. Дворац грофа Филип Карл фон Елтз - а

9. КОНСТИТУИСАЊЕ САБОРА

Након нереди на Максимиру, 13. маја (после првог круга избора, када је било јасно да ће ХДЗ имати већину у Сабору), ХДЗ „чисти“ врх републичког СУП-а од српских и политичко-идеолошки неподобних кадрова.

Након објављивања коначних резултата избора за Хрватски Сабор, заказана је конститутивна седница за крај маја 1990. године.

Највише места је освојио ХДЗ, готово дупло више него СДП.

Сам чин конституисања почео је свечаном седницом Сабора, праћен еуфоричним наступима у Сабору и на улици, махањем заставама и скандирањем.

Седницу је отворио најстарији заступник, господин Сулиманац.

Већ први иступи са говорнице, егзалтирано и острашћено понашање заступника ХДЗ-а, били су такви да сам се у чуду запитао где сам се то нашао.

У паузи заседања прешао сам у зграду, са друге стране трга, у Банске дворе где сам потражио Мирка Скакића¹² који је до тада био председавајући делегације Сабора у Скупштини Југославије.

Био сам веома забринут ситуацијом коју сам видео у Сабору и изнео му своје мишљење да таква клима еуфоричности и нетрпељивости која је владала на самом конституисању Сабора, не води ничему добром.

Сматрао сам да ако се нешто не измени, то директно води у рат.

12 МИРКО СКАКИЋ (Борово Село, 1925 – Загреб, 2016) Партизан, политичар, заменик министра финансија СФРЈ, министар финансија Хрватске, гувернер Народне банке Хрватске, председавајући делегације Сабора Републике Хрватске у скупштини СФРЈ.

9. КОНСТИТУИСАЊЕ САБОРА

Скакић, иако искусан политичар, изнео је своје мишљење да се ствари ипак неће одвијати у том правцу.

Ипак, стекао сам утисак да није деловао убедљиво, чак ни самом себи.

Предложио сам му да је боље да сам одмах покупи своје ствари јер ће га убрзо сменити.

То се и десило.

Сећам се иступања Жарка Домљана¹³ и Владимира Шекса који су стално понављали да је до сада све било мрачно и зло, да је сада први пут настала демократија и да само ХДЗ има ексклузивно право да заступа све интересе свих грађана Хрватске.

Због тих иступања, потрудио сам се да проанализирам званичне резултате избора за Хрватски Сабор:

ХДЗ је освојио нешто мало преко 32% гласова гласачког тела Хрватске а СДП нешто мало преко 24% гласова. Но, због важећег изборног закона, ХДЗ је освојио неупоредиво више заступничких места, у односу на проценат освојених гласова.

Једном приликом, Смиљко Сокол¹⁴, творац тог изборног закона, изјавио је да је тај закон била његова освета комунизму.

13 ЖАРКО ДОМЉАН (Имотски, 1932 – Загреб, 2020) Хрватски историчар и политичар. Био је први председник Хрватског Сабора после првих вишестраначких избора 1990. када је изабран за заступника као председник загребачког ХДЗ – а.

14 СМИЉКО СОКОЛ (Загреб, 1940) Професор уставног права. Писао је изборни закон за прве вишестраначке изборе и један је од аутора устава РХ из 1990. године.

10. УВОД У ПАКАО – ЧИН ПРВИ

Већ на првим радним седницама Сабора, дат је на усвајање предлог за разрешење дужности директора више значајних друштвених предузећа.

Сви ти директори били су српске националности.

Један од заступника је приговорио зашто се тако ужурбано смењују директори српске националности.

Констатовао је да то не води никаквом смиривању него само разбуктавању међунационалне нетрпељивости.

Председник Сабора Жарко Домљан арогантно је одговорио како се ХДЗ понаша демократски и поновио да према резултатима избора само ХДЗ има ексклузивно право да само она заступа интересе свих грађана Хрватске.

На то сам тражио реч и рекао да ако се већ представљају као демократска странка, морају тако и да се понашају у пракси, а што се ексклузивности тиче, ту ХДЗ апсолутно нема то право пошто имају већину у Сабору само захваљујући важећем изборном закону.

Према финалном, званичном извештају о резултатима гласања, ХДЗ је освојио 32% гласова гласачког тела Хрватске, а СДП 26%. Покушао сам то да документујем, али ми председник Сабора није дозволио.

Одузео ми је реч.

Рад у Сабору је био изузетно тежак.

Ја сам био у Вијећу Опћина којем је председавао Славко Дегориција¹⁵

15 СЛАВКО ДЕГОРИЦИЈА (Компоље, Хрватска, 1931) Хрватски политичар, један од оснивача ХДЗ –а. председавајући у вијећу општина Сабора и председавајући клуба заступника ХДЗ–а.

(у Влади Јосипа Манулића¹⁶ обављао је дужност заменика министра унутрашњих послова), један од оснивача ХДЗ-а. Већ на првим седницама својим изјавама свесно је провоцирао заступнике српске националности што је изазвало бурну реакцију др Душана Зеленбабе из Книна. Иако Зеленбабу нисам познавао, у паузи заседања сам му пришао и упитао сам га зар стварно жели, да тако реагујући, уствари ради у интересу ХДЗ-а? Љутито ми је одговорио да не може да поднесе такове провокације.

Завладала је атмосфера нетолерантности, ароганције и провокативне агресивности од стране заступника из редова ХДЗ-а.

Ако би било који заступник, по било ком питању, изнео став који није био по вољи ХДЗ-а, то би било пропраћено звиждуцима, неумесним и често увредљивим упадицама, бацањем торби итд.

Једном приликом, затражено је од нас заступника да напишемо своје биографске податке и да се фотографишемо са намером да се штампа књига о „првој демократској власти у Хрватској”.

Имао сам прилику да видим те биографије.

Већина заступника ХДЗ-а, већ у првим реченицама своје биографије, истицала је колико су времена провели у затвору.

Набројао сам неколико стотина година.

Тада ми је постало јасно откуд толика негативна енергија, мржња, нетрпељивост и осветољубивост од стране нове ХДЗ власти.

Ниједан предлог опозиције није прихватао, сви који нису заступали ста-

16 ЈОСИП (ЈОЖА) МАНОЛИЋ (Калиновац, Хрватска, 1920) Хрватски политичар, бивши комунист, други председник Владе Републике Хрватске, један од оснивача ХДЗ –а. Због неслагања напушта ХДЗ 1994. године и оснива своју странку ХНД (Хрватске независне демократе).

вовe ХДЗ-а, називани су „Комуњаре”, а нетолерантност према заступницима Србима је све више расла.

Готово пред сваку седницу Сабора испровоцирани су ексцеси за које су оптуживани Срби и све чешће су именовани као „реметилачки фактор”.

Највећи број Срба заступника СДП-а покушавао је смиривати ситуацију, док је један мањи број на вербално насиље и тортуру ХДЗ-а, узвраћао истом мером.

ХДЗ је убрзано преузимао сву власт и контролу над медијима, тужилаштвом, локалном самоуправом, полицијом...

Још половином маја, после утакмице између Динама и Црвене звезде и нереди на Максимиру, дакле још пре конституисања Сабора, ХДЗ је нереди искористио да из СУП-а Хрватске елиминише Србе и све политичко-идеолошки неподобне.

ХДЗ убрзано реформише полицију.

Тај процес је започео још у јануару 1990. године укидањем СУП-а Вуковар, формирањем заједничког СУП-а за општине Вуковар, Винковци и Жупања са седиштем у Винковцима.

Тако се разрешава дужности дотадашњи секретар СУП-а Вуковар, Светислав Лођиновић и престаје сваки утицај СО Вуковар на рад полиције.

Формирањем Министарства унутрашњих послова (МУП), наставља се прераспоређивање стручњака МУП -а Вуковар, Срба, на рад у Винковце и Жупању, а петнаестак се превремено пензионише.

Паралелно, значајно се повећава број полицајаца Хрвата (искључиво) доведених углавном са стране.

Све те ужурбане, безобзирне активности нове ХДЗ власти у Хрватској, код Срба се доживљавају као неправда и насиље и изазивају оправдано неповерење и додатни страх.

10. УВОД У ПАКАО – ЧИН ПРВИ

А ови догађаји су већ претходно акумулирали узнемиреност и стрепње:

Крајем 1989. године, запаљена је југословенска застава на хотелу „Дунав”.

Срушен је споменик партизану Ђоки Патковићу на раскршћу између српских села Боботе и Вере.

Паљени су киосци српских новина, запаљена југословенска застава на згради „Croatia” осигурања.

Почетком 1990. године на православном гробљу у Илоку оштећено је 17 надгробних споменика.

Колоне возила са шаховницама провокативно су вожене кроз српска села.

Кружиле су информације о наоружавању ХДЗ-а...

Већ дуже време у Вуковару је цветао организовани посао алко-дилерима.

„Бадел”-ов коњак је шлеперима одлазио у Србију по нешто нижим ценама него до тада.

„Бадел” није уплаћивао савезни порез, већи део тог износа одлазио је у тајне фондове за куповину оружја, остатак је делио ланац дилера (Шекс, Плећо...).

Већ у јулу 1991. године, хрватски Сабор доноси одлуку да државни симбол буде шаховница и да су сви државни службеници обавезни да је носе на својој униформи.

Шаховница је Србе исувише асоцирала на зверства НДХ (Независне државе Хрватске) из Другог светског рата.

За већину Срба полицајаца то је било превише, постепено већина напушта полицију.

У полицији остају само Хрвати, углавном доведени са стране.

11. УВОД У ПАКАО – ЧИН ДРУГИ

Нормалан рад Сабора фактички се није могао одвијати. Током дискусија, ниједан предлог опозиције није прихватан, без обзира колико је био конструктиван.

Примера ради, приликом расправе о предлогу државног прорачуна који је предвиђао седам пута веће трошкове државног апарата, предложио сам да се још једном преиспита да ли очекивани приходи могу да то поднесу.

Рекао сам да ме тако драстично повећање трошкова подсећа на полупаразита имелу код које се поремети генетски код па почне да расте више него што дрво домаћин може да поднесе.

Резултат таквог поремећаја у природи је познат: одумире дрво али с њим и имела.

Предлог је одбијен.

Ескалирала је нетрпељивост према заступницима који су имали ставове другачије од ХДЗ-а, а посебно према заступницима Србима.

Готово пред сваку седницу Сабора, од стране ХДЗ-а су исценирани, изрежирани ексцеси, за које је ХДЗ оптуживао Србе, представљајући их као узрочнике свих проблема, као реметилачки фактор а све са очигледним планом националне хомогенизације Хрвата.

По мом уверењу, на територији општине Вуковар пре вишестраначких избора само једна трећина Хрвата, могуће и мање, било је националистички опредељено.

Перманентним генерисањем догађаја, за који су увек оптуживани Срби, ХДЗ је постепено придобијао све више Хрвата, уверавајући их да су Срби криви за све, а да је ХДЗ тај који их штити.

11. УВОД У ПАКАО – ЧИН ДРУГИ

Спирала међусобног неповерења и укупног лудила убрзано се размотавала.

ХДЗ-у се журило да оствари свој циљ - самосталну државу Хрватску по сваку цену.

По кулоарима Сабора круже информације о наоружавању чланова ХДЗ-а и о оснивању хрватских паравојних формација.

Расте неповерење Срба у нову хрватску власт.

У септембру је рањен Србин радник бензинске пумпе у Товарнику.

Током октобра убрзава се наоружавање чланова ХДЗ-а, а Бранимир Главаш испоручује Томиславу Мерчепу 100 килограма експлозива и 100 аутоматских пушака.

У таквим околностима припремљен је предлог новог Устава Хрватске и дат на убрзану расправу.

СО Вуковар је била надлежна да спроведе расправу на подручју општине о предлогу новог Устава.

Требало је са тих расправа објединити и систематизовати примедбе, предлоге, амандмане на текст предлагача и проследити их Сабору Републике Хрватске.

Ми, заступници, уложили смо пуно труда да организујемо коректну расправу, да се дају конструктивне примедбе и амандмани.

Организовали смо јавне трибине у којима су учествовали сви заинтересовани грађани.

Предлог новог Устава је предвиђао да се Хрватска конституише као национална држава Хрвата.

Из ранијег Устава су избачени Срби као државотворни народ (Срба у Хрватској је тада било око 12 посто а око 7 посто грађана се изјаснило као Југославени).

Предлогом новог Устава Срби су дефинисани као мањина.

Срби нису могли да прихвате тај предлог.

Са друге стране, већина Хрвата га је прихватила.

Поларизације и тензије су расле.

СО Вуковар није могла да формулише јединствене закључке расправе.

Ми, СДП заступници из Вуковара, већ тада смо се дистанцирали од Рачанових иступања сматрајући да превише повлађује ХДЗ-у.

Наш став је био да, због укупних националних трвења, предлажемо да се Хрватска не конституише као национална држава, већ као држава свих грађана који у њој живе.

Међутим, Устав у коме је Хрватска конституисана као национална држава Хрвата усвојен је крајем 1990. године.

Коначно усвајање Устава који је формулисан по предлогу ХДЗ-а, без уважавања иједне примедбе и амандмана, унео је тотални раздор у међунационалне односе.

Био сам веома разочаран одсуством било каквог разумевања од стране актуелне власти.

Резигнирано сам напустио то заседање Сабора, свестан да је још једна шанса за мир изгубљена.

Био сам уверен да је актуелна власт показала бар мало стрпљења и разумевања, бар минимум уважавања српског народа, да је Уставом Хрватска

11. УВОД У ПАКАО – ЧИН ДРУГИ

дефинисана као држава грађана, имали би у самосталној Хрватској држави, Србе у Источној Славонији и Барањи као лојалне грађане.

По мишљењу колега заступника са подручја Западне Славоније, тамо би била иста ситуација. Нисам сигуран за Книнску крајину јер су тамо сукоби већ отишли предалеко.

Нажалост, постало је евидентно да ХДЗ-у није циљ био само формирање самосталне Хрватске државе, још важнији циљ је био да у тој држави буде што мање Срба.

Изјава Фрање Туђмана од 15.12.1998: “Решили смо српско питање и Срба више неће бити 12% и Југославена 6% колико их је било, а 3% колико ће их бити, неће угрожавати хрватску државу”

Врх ХДЗ-а на челу са Туђманом знао је да те циљеве може остварити само ратом.

Национални лидери и републичке политичке врхушке подгревали су најгоре националне страсти, лажно се представљајући „заштитницима националних интереса“ па су само због властитих интереса хладнокрвно гурнули народе у рат.

12. УВОД У ПАКАО – ЧИН ТРЕЋИ

Након усвајања новог Устава, рад СО Вуковар се одвијао екстремно тешко.

ХДЗ је настојао да максимално опструира рад и да по сваку цену насилно преузме власт.

Међусобни односи одборника у СО Вуковар су све више прерастали у отворени сукоб.

Иступи Мерчепа су постајали све нетолерантнији и уз честе отворене претње.

Јавно је говорио да ће ХДЗ силом преузети власт.

Увелико су се по кулоарима СО Вуковар и Сабора шириле информације да ХДЗ наоружава своје чланове.

Сада то више нису ни крили.

Ми, заступници СДП-а, покушавали смо смирити тензије, али пошто су ексцеси учестили, све теже нам је то полазило за руком.

Наоружани чланови ХДЗ-а постају припадници паравојних формација и добијају изказнице МУП-а. Међу њима је пуно криминалаца и усташких терориста из дијаспоре.

Код српског дела становништва рапидно је расло неповерење и страх.

Низале су се афере и изгреди:

Афера Мартин Шпегел¹⁷ – тајно снимљен како даје инструкције да треба

17 МАРТИН ШПЕГЕЉ (Стари Градац, Хрватска, 1927 – Загреб, 2014) Партизан у време Другог Светског рата. Генерал ЈНА, од 1989. заповедник пете војне области са седиштем у Загребу. Организује илегални увоз оружја у Хрватску

12. УВОД У ПАКАО – ЧИН ТРЕЋИ

убијати обитељи официра ЈНА на кућном прагу и како се обрачунавати са Србима.

Масовно се појављују усташки графити;

Минирана је православна црква у Мирковцима;

Изрешетани су ћирилични натписи на улазу у зграду СО Вуковар.

У фебруару 1991. године, седам села винковачке општине у којима су већински живели Срби, референдумом су се изјаснили да се припоје општини Вуковар.

Засигурно не због коректног третмана нове хрватске власти.

У жељи да се не стварају додатне тензије, одлука о њиховом присаједињењу у СО Вуковар ипак није донета.

На тајном састанку Владимир Шекс, Иван Векић¹⁸ и Бранимир Главаш доносе одлуку о етничком чишћењу Срба.

Десетог марта, Мерчеп у Богдановцима врши смотру око 2.000 припадника паравојне формације ХДЗ-а и наоружава их.

На тајном састанку у кући Мерчепа, Мерчеп, Главаш, Задро и други, доносе одлуку да крену у отворене акције застрашивања Срба и насилно преузимање власти у Вуковару.

Укупна ситуација на подручју општине Вуковар драстично се искомпликовала хапшењем на Плитвицама двојице грађана општине Вуковар,

из Мађарске и Румуније. Министар одбране Републике Хрватске, касније начелник Генералштаба новостворене хрватске војске.

18 ИВАН ВЕКИЋ (Вргорац, Хрватска 1938 – Осијек, 2014) Хрватски политичар и правник, један од оснивача Хрватске демократске заједнице, био је припадник тврде националистичке струје, хрватски министар унутрашњих послова током рата после Јосипа Бољковца до 1992.

чланова СДС-а Боре Савића и Горана Хаџића¹⁹.

Тај инцидент је довео до спонтане реакције самоорганизовања у српским селима и постављања барикада и сеоских стража.

Дигло се много прашине у хрватским медијима око тог догађаја као и у Сабору.

Доминирале су све отвореније оптужбе на рачун Срба, што је и код оних грађана хрватске националности који нису дали глас ХДЗ-у, стварало утисак да су им за све невоље криви Срби, па иако се нису слагали са политиком ХДЗ-а, нису јој се ни супротстављали.

Тада ми нису биле познате околности зашто су њих двојица ухапшени на Плитвицама.

Савића и Хаџића сам тада једва познавао, али сам се, у циљу смиривања опасних тензија, максимално ангажовао у Сабору да се пuste на слободу.

Ургирао сам и преко Ивице Рачана и Славка Дегориције да се што брже пuste на слободу, јер је њихово хапшење изазвало бурно незадовољство и крајње наелектрисану атмосферу на подручју општине Вуковар.

Све то је битно утицало на додатно национално раслојавање.

Грађани СО Вуковар су тражили да се они ослободе.

19 ГОРАН ХАЏИЋ (Винковци, 1958 – Нови Сад, 2016) Био је српски политичар и бивши председник Републике Српске Крајине. Пре сукоба у Хрватској радио је као магационер Вупик – овог погона у Пачетину и био је председник Месне заједнице Пачетин. На пролеће 1990. године, као кандидат Савеза комуниста – Странке за демократске промене, изабран је за одборника у Скупштини Општине Вуковар. Касније је приступио Српској демократској странци у Вуковару и постао њен председник. Хашки трибунал је против њега подигао оптужницу за злочине против човечности. Ухапшен 2011. године. Током суђења оболео од карцинома.

12. УВОД У ПАКАО – ЧИН ТРЕЋИ

Рачан ми је обећао да ће тражити од Туђмана да се пусте Савић и Хаџић.

То исто ми је обећао и Дегориција, али пошто је био циник, нисам превише веровао у његове добре намере.

Тим мојим интервенцијама отворено се супротстављао Јосип Џаја.

Он је, као висококотирани припадник ХДЗ-а, постављен на место шефа полиције општина Винковци, Вуковар и Жупања.

Није био професионалац, био је само надобудни националиста.

Од њега сам тражио, у више наврата, да се Савић и Хаџић ослободе јер су претили отворени сукоби.

Он ми је на то одговарао да су они умешани у анти-државне активности и да, не само да неће помоћи у њиховом пуштању, него ће се томе и супротставити.

Редовно, пред свако заседање Сабора, инсценирани су разни испади, сваки пут све већег интензитета, да би за Саборском говорницом могли кривити и оптуживати Србе, са очитом намером да то допринесе националној хомогенизацији Хрвата.

Тако је било и овај пут.

Свестан експлозивне ситуације, захтевао сам у току седнице Сабора да Славко Дегориција (тада на функцији заменика министра унутрашњих послова) и ја одемо одмах у Вуковар да покушамо смирити ситуацију.

Отишли смо.

На скупу у Вуковару била је изузетно жучна дискусија.

Изнесени ставови присутних потврдили су моје тврдње да су Срби у вуковарској општини, потпуно изгубили поверење у хрватску власт због бру-

талности и бескрупулозне агресивности коју је та власт испољавала.

Коначно су Савић и Хаџић пуштени из затвора. Са њима је дошао и Славко Дегориција.

На Савићу су били веома видљиви трагови батина.

Одмах је одржана и седница СО Вуковар.

Ситуација се ипак мало смирила.

Редовно сам одлазио у села где су се дешавали ексцеси, покушавајући да смирим ситуацију, свестан да је све извеснија претећа опција, опција наметнутог грађанског рата, а да она никоме добро не може донети.

Ти моји иступи све више су ме коштали губљења угледа код Срба, јер су даљи неодмерени потези републичких власти све више оповргавали моје тврдње да има шансе да се пронађе мирно решење.

После сваког ексцеса, људи би се окупљали на улици, а када је то мени јављано, одлазио сам на лице места и покушавао смиривати људе.

Истовремено, био сам у сталном контакту са полицијом у Вуковару, практично свакога дана, и упорно сам тражио да сарађујемо и заједно делујемо на смиривању ситуације.

Имао сам углавном коректну сарадњу са Славком Средоселцем, командиром полицијске станице Вуковар, што се није могло рећи за његовог надређеног Јосипа Џају, шефом полицијске управе за Винковце, Вуковар и Жупању.

На инсистирање нас заступника СДП-а, договорено је на Скупштини општине, да са ХДЗ-ом издамо заједничко саопштење у циљу смиривања ситуације.

Договорили смо се да колега заступник Златко Модалек, Мерчеп и ја до-

12. УВОД У ПАКАО – ЧИН ТРЕЋИ

Ћемо сутрадан код одборнице Бојане Петер, да заједнички формулишемо то саопштење.

Бојана Петер је предложила да не долазимо рано јер претходно треба да коље пилиће.

Модалек је рекао да нема проблема, да ћемо доћи и да помогнемо.

Мерчеп је на то одговорио да он не може да коље пилиће.

Модалек, увек спреман за шалу, рекао је:

„Нема проблема, свим пилићима ћу ставити шајкачу на главу”.

Мерчеп је, страхујем озбиљно мислећи, одговорио: „Онда могу све сам да их покољем”.

Издали смо заједничко саопштење.

У настојању, да и поред свега, покушам смирити ситуацију, успео сам организовати састанак Славка Средоселца са командантом одбране Борово Села Вукашином Шошкоћанином²⁰.

Постигнут је договор да се барикаде уклоне и да се саобраћај нормално одвија.

Заузврат, Средоселац је обећао да полиција неће примењивати силу.

Нажалост, већ другу ноћ иза тога, Бранимир Главаш, Гојко Шушак²¹, Иван

20 ВУКАШИН ШОШКОЋАНИН (Борово Село, река Дунав, 1991) Био је председник Месне заједнице и командант одбране Борово Села током грађанског рата у Хрватској. Члан Српске демократске странке, био је спреман за договоре и мирно решење. Утопио се под неразјашњеним околностима у Дунаву 15. маја.

21 ГОЈКО ШУШАК (Широки Бријег, БИХ, 1945 – Загреб, 1998) Хрватски националистички политичар, потиче из усташке породице, министар у Влади Републике Хрватске (након Мартина Шпегеља, Шиме Ђодана и Луке Бебића) од

Векић и Вице Вукојевић²² пуцали су из ручног ракетног бацач (амбруст) по Борову Селу.

Њима није одговарао мир.

Тражили су рат.

Председник СО Вуковар шаље отворено писмо Туђману са захтевом да предузме све потребне мере како би се сачувао мир.

Уместо одговора Фрањо Туђман оснива Збор народне гарде (ЗНГ), прву паравојну формацију у СФРЈ.

Мир није била опција за коју се определила хрватска власт.

То је срушило све договоре и поново су постављене барикаде.

Када сам питао Средоселца, зашто је прекршио обећање, признао ми је да то нису пуцали људи под његовом командом.

Тада је већ било јасно да, иако је он формално на челу полицијске станице Вуковар, да он не командује свим полицијским снагама.

1991. до своје смрти. Као емигрант истакао се међу хрватском дијаспором у Северној Америци и постао близак пријатељ и сарадник Фрање Туђмана. Враћа се у Хрватску 1990. године и преузима вођство такозване „тврде“ десне струје у влади Републике Хрватске. Био је један од главних креатора хрватске војне операције „Олуја“, која је за резултат имала етничко чишћење Срба. За време његовог министровања Хрватску је напустило око 650 000 Срба. Одговоран је за смрт Јосипа Раихл – Кира, а Јосп Бољковац је тврдио да је Шушак наредио и рушење споменика у Јасеновцу.

- 22 **ВИЦЕ ВУКОЈЕВИЋ** (Вељаци, Босна и Херцеговина, 1936) Хрватски је политичар, бивши уставни судач. Осуђиван за припадност илегалној усташкој организацији, суделовао у оснивању Матице Хрватске. У затвору провео укупно четири године. Као помоћник министра унутрашњих послова суделовао у оснивању првих јединица Збора народне гарде (ЗНГ) Судач Уставног суда Републике Хрватске био је у периоду 1999. до 2007. године

12. УВОД У ПАКАО – ЧИН ТРЕЋИ

Суштински је полицијским и паравојним формацијама у Вуковару управљао Томислав Мерчеп.

Сећам се да сам једном приликом био присутан када се Мерчеп изгаламио на Средоселца као на балавца.

Средоселац је само ћутао.

Због пуцања по Борову Селу, ситуација опет постаје драматично напета.

Ипак, на инсистирање Јосипа Реихла Кира²³, начелника осигејке полицијске управе, 13.04.91. год. постигнут је договор да се поново склоне барикаде и успостави нормалан саобраћај, уз Кирову гаранцију да хрватске снаге неће нападати српска села.

Нажалост, већ дуже време, полиција није била место где су се доносиле одлуке и давале гаранције.

Сву моћ су преузели Шекс, Главаш, Мерчеп...

Зато се провокације настављају.

Постале су све учесталије ноћне пуцњаве и минирања објеката у власништву Срба.

23 ЈОСИП РЕИХЛ – КИР (Сирач, Хрватска, 1955 – Тења, 1991) Хрватски полицајац, миротворац, начелник полиције у Осигеку, постављен 1990. Пожртвовано је настојао да спречи отворени рат у источној Славонији и због тога се жестоко замерио екстремној струји ХДЗ – а. Убио га је хрватски екстремиста Антун Гудељ на излазу из осигејчког насеља Тења, заједно са још две особе. Његово убиство је организовао екстремни огранак ХДЗ – а у Осигеку у договору са Загребом, зато што се Кир снажно противио рату. Гудељ није ни ухапшен нити је смењен нити му је тада суђено иако је пред великим бројем сведока усмртио начелника осигејке полиције. Гудељ је побегао у Аустралију и тамо је, по изјави једног сведока тврдио како је Реихл – Кира убио по заповести Гојка Шушка и Владимира Шекса, а у организацији Бранимира Главаша који му је и помогао у бегу из Хрватске.

Већ петнаестог је минирана кафана "Крајишник".

У Бршадину је пуцано из аутомобила у покрету, рањена су двојица младића.

У Берку је посечен виноград и запаљена слама Србина.

Масовно се отпуштају Срби са посла.

У Борову Селу мештани су разоружали паравојну патролу која их је малтретирала.

У Даљу су ухапшена, малтретирана и претучена четворица српских младића.

Фалила је само варница да сукоб букне.

Распоређују се хрватски снајперисти на силос у Бршадину.

Захтевао сам да се сви ти догађаји истраже и процесуирају.

Обећавано ми је, али ништа није предузимано.

Рад СО Вуковар постајао је све тежи.

Прво је ХДЗ тражио да се изгласа неповерење председнику СО Вуковар Славку Докмановићу.

Већином гласова делегати СО су одбили предлог.

Делегат Фекете је тада поднео захтев за распуштање Скупштине општине који није прихваћен.

ХДЗ је по сваку цену желео да сруши легално изабрану општинску власт.

Нису више ни крили да наоружавају своје чланове.

Председнику СО Славку Докмановићу стижу свакодневне тешке претње.

12. УВОД У ПАКАО – ЧИН ТРЕЋИ

МУП одбија да му гарантује безбедност.

Због тога је председник Докмановић, онемогућен да из Трпиње, у којој је живео, долази на посао у Вуковар.

Туђман званично оснива прву паравојну формацију у СФРЈ.

Стање на територији општине Вуковар постало је хаотично

Дуготрајно трпљење шиканирања изазива колективни револт и бес и усмерава Србе на организовани отпор па и оружани.

Свакодневно сам обилазио терен и био сам сведоком да у српским селима прво расте страх, па потом и спремност људи да се свим средствима супротставе угрожавању како имовине и живота, тако и права и достојанства.

То сам у више наврата пренео и Џаји, инсистирајући да ни у ком случају не употребљава силу јер ће сили, силом бити узвраћено.

Он је одговарао да он мора да спроводи уставни поредак и није уопште показивао спремност да то учини другачије, осим силом.

Стално се повећавао број униформисаних лица који су углавном довођењем из других крајева, али су организована и масовна регрутовања младића у полицијске снаге у Вуковару.

Моја жена ми је пренела да јој је један њен бивши ученик испричао како је био на обуци за полицајца. Обуку је напустио јер су од њега захтевали да вежба убијање, између осталог тако да уђе међу стадо оваца и да их коље.

Није то могао да поднесе.

Пошто сам свакодневно долазио у полицијску станицу, лично сам се уверио да се број униформисаних лица, углавном доведених са стране, стално повећава.

Крајем априла било их је већ око 700.

Искључиво Хрвата.

Ексцеси и провокације су све чешћи и жешћи.

Секретаријат за народну одбрану (који се налазио непосредно поред зграде Скупштине општине) формирао је центар за обавештавање у којем су се сливале информације о догађајима са територије целе општине, много пре ових дешавања.

Само сада, то више нису биле информације о пожарима и слично, него о пуцњавама и минирањима.

Због учесталих пуцњава и минирања, увели смо дежурства у СО.

Једног дана поподне, били смо дежурни Стипо Ловринчевић, председник Извршног савета и ја.

Јављено нам је из центра да је дошло до пуцњаве у селу Липовача.

Предложио сам Ловринчевићу да одемо заједно на лице места.

Отишли смо мојим приватним аутомобилом.

У Липовачи смо затекли велику групу грађана на улици, видно узнемиренних.

Сви су говорили углас.

Рекли су нам да је група полицајаца пуцала по селу.

После дужег разговора и убеђивања, некако смо смирили људе.

Телефоном сам позвао Славка Средоселца и тражио да испита случај, што је и обећао.

12. УВОД У ПАКАО – ЧИН ТРЕЋИ

У то време на улазима у већину села биле су постављене барикаде и даноноћно су дежурали мештани у зградама месних заједница.

Продужили смо у Трпињу.

На излазу са трпињске цесте, код кафане "Цирих" биле су хрватске барикаде, а на улазу у Трпињу, српске.

У Трпињи смо разговарали са мештанима, смиривали их.

Продужили смо у Боботу.

Иста слика са барикадама.

У Месној заједници су нам рекли да је група мештана, чувши за пуцњаву у Липовачи, отишла наоружана у том правцу.

Одмах сам пред свима, телефоном назвао Средоселца и рекао му да хитно повуче патролу коју је већ упутио у Липовачу.

Присутни су ми негодујући рекли „Шта то радиш, спашаваш усташе”

Одговорио сам „Спашавам људе - полицајце данас, сутра вас”.

Сви су били крајње изиритирани и нису ме баш гледали са одобравањем.

Патрола је одмах повучена. Није дошло до сукоба.

Патролу је водио полицајац Турудић Миленко.

Тих дана, а и много пута касније, изјављивао је како сам му ја спасио живот.

Одговорио сам му да сам ја спашавао људе, а овог пута, то је случајно био он.

Наставили смо преко Пачетина и Бршадина, пред зору смо се вратили у Вуковар, прошавши многобројне барикаде.

Привремено смо успели да некако накратко спласну тензије.

Другом приликом, враћајући се са заседања Сабора, дошао сам у Трпињу.

Тамо је у кино-дворани, већ увелико трајао скуп виђенијих Срба са подручја Вуковара, Винковаца и Осијека.

Људи су били егзалтирани, уплашени због све већег терора хрватске власти и окупили су се да виде шта чинити.

На улазу у кино-салу срео сам председника СО Вуковар Славка Докмановића.

Питао сам га шта се дешава.

Рекао је да је ситуација лоша, да су људи јако изиритирани а да су дошли неки емисари (букачи) из Новог Сада и да и тако узаврелу ситуацију још више подгревају.

Рекао сам му да ћу се јавити за реч, на шта ми је он саветовао да то не чиним, да су људи превише раздражени и револтирани и да нећу моћи да их смирим.

Рекао сам му да верујем да је тако, али да због властите савести морам то да учиним.

Са говорнице сам поручио да је изузетно тешко изаћи на крај са овако агресивном и непријатељски настројеном новом хрватском влашћу али ако и прихватимо опцију рата коју нам та власт стално намеће, опет ће се после рата морати сести и разговарати.

Предложио сам да покушамо да потражимо начин да већ сада разговарамо.

Извиждали су ме.

Било им је већ свега доста.

И поред тога, наставио сам да излазим на лице места и дању и ноћу после сваког ексцеса.

Покушавао сам смирити, већ до граница пуцања изиритиране људе, тврдећи да још увек има шансе да се избегне рат.

Међутим и када сам успевао постићи неке помаке у правцу очувања мира, по правилу већ сутрадан је, неодмереним потезима, власт то урушила.

Ниједно обећање да ће процесуирати починиоце никада није испунила.

Због свега тога ја сам све више губио свој лични кредибилитет код Срба.

13. ПОЧЕТАК ПАКЛА

Првог маја грађани Вуковара, Борова и околних места одлазили су у оближња шумска излетишта, Адицу поред Вуковара или у Ђергај, шуму према Бршадину.

Тог првог маја спремао сам се са фамилијом да кренемо на излет у оближњу Адицу, иако се осећала веома наелектрисана атмосфера.

Непосредно пре поласка јавили су ми да је у Бршадину, селу већински настањено Србима, узбуна и да је убијен један Србин, Инић Стеван.

Отишао сам одмах у Бршадин са колегом, заступником Пером Бошњаковићем.

Ту је већ владала изузетна напетост, јер је други мештанин, Хрват, Михаило-Мијо Геленчин, чији син је био припадник МУП-а, убио Инића хицем из пиштоља када се овај, возећи бицикл, враћао са првомајског уранка носећи југословенску заставу.

То је иначе Инић радио свих ранијих година за Први мај.

Село је хтело да врати истом мером и да убију Геленчина.

Када сам стигао у Бршадин, Геленчин је био забарикадиран у својој кући.

У то време полиција више није смела да уђе у Бршадин зато што је тамо већ у неколико наврата било пуцњаве и рањавања, а полиција ништа није подузела да се процесуирају починиоци.

Заправо, из месне заједнице (МЗ) су јавили полицији да неће пустити полицајце да уђу у село без сукоба, пошто приликом раније пуцњаве и рањавања двојице младића у Бршадину, полиција ништа није учинила да открије починиоце.

13. ПОЧЕТАК ПАКЛА

Готово цео дан, са још неколико разумних људи у селу, ангажовали смо се да не дође до освете.

Причао сам са људима који су опколили Геленчинову кућу, а и са полицијом телефоном.

Мештани су говорили како више немају поверења у хрватску власт, да су припадници полиције у ствари униформисани ХДЗ-еовци и да, пошто полиција не жели да их заштити, они морају сами да се бране.

Завршило се тако да смо ипак успели смирити ситуацију и након уверавања полиције да ће Геленчин бити процесуиран и испоручен суду, успели смо да га предамо полицији.

Заправо, Саво, општински одборник из Бршадина је извео Геленчина и предао га полицији на излазу из села.

Међутим, суд никада није видео Геленчина.

Још тога дана тражио сам од Јосипа Џаје, да се одмах направи увиђај, али ми је он рекао да се судија-истражитељ не усуђује да дође без пратње полиције у Бршадин.

Ја сам инсистирао да се увиђај мора направити, па смо се на крају договорили да то ипак буде сутрадан.

Након тога, касно поподне, ситуација се мало смирила, па сам се вратио у Вуковар директно у полицијску станицу.

Ту сам затекао командира полицијске станице Славка Средоселца и једног младића Мартина Матковића из Славонског Брода. Он је напустио ЈНА где је био члан специјалних снага и прешао у МУП Хрватске.

У Вуковару је већ био десетак дана и водио је групу специјалаца МУП-а.

Информисао сам их детаљно шта се дешавало у Бршадину и поново их

упозорио да се ни случајно не занесе мишљу да ће силом нешто направити, да то можда могу учинити у првом тренутку, али да сам ја сведок, кроз сталне контакте са народом, како су од мирољубивих људи полако постали људи одлучни да се бране и оружано.

Рекао сам им да имају на уму да ће свака примена силе водити директно у грађански рат.

Средоселац се сложио са мном.

Мислио сам да ће Матковић о томе барем размислити, међутим он ми је лаконски рекао:

„Само ти нама дај сагласност, а ми ћемо све то зачас почистити“.

Нисам тада још знао, а нисам ни хтео да прихватим чињеницу да је хрватска власт већ одавно донела одлуку да отпочне рат.

Изјава Фрање Туђмана крајем маја 1992. на Јелачићевом тргу : „Рата у Хрватској не би било да га Хрватска није желела“

Другог маја 1991. године био сам на послу у Пошти када су ме позвали из МУП-а, негде пре десет сати, рекавши да је судија - истражитељ дошао из Осијека, али да неће да иде у Бршадин на увиђај без полицијске пратње.

Одмах сам дошао у полицију и након телефонског разговора са људима из МЗ Бршадин, договорио се да ћу ја бити гаранција, да са нама уз истражитеља крену и двојица полицајаца као и група новинара.

Новинари су били из 4-5 редакција, како српских, тако и хрватских.

Кренуо сам за Бршадин мојим колима.

Повезао сам двоје новинара из Осијека.

Ја сам предводио колону.

13. ПОЧЕТАК ПАКЛА

Иза су ишла полицијска кола са судијом-истражитељем и два полицајца и још двоја, троја кола са новинарима.

Прво смо дошли у МЗ Бршадин, постигли кратак договор како обавити увиђај и одмах потом се вратили на место убиства на почетку села према шуми Ђергај.

Увиђај је обављен на улици на месту где се десило убиство, у мање-више коректној атмосфери. Сећам се да је изјаву дао и један од синова покојника.

У том тренутку није било барикада па се саобраћај нормално одвијао на тој цести, Винковци-Вуковар где смо се налазили.

Судија-истражитељ је журио да што пре заврши увиђај и да оде.

Убрзо се са полицајцима вратио у Вуковар.

Ја сам остао са новинарима, у разговору са мештанима.

Нешто пре 12 сати зачули су се пуцњи из суседне шуме Ђергај, удаљене 500-600 метара од места где смо се налазили.

Одмах сам сео у кола и кренуо у том правцу.

На самом почетку шуме која је почињала са десне стране (са леве стране се налазио бршадински силос на коме су били хрватски снајперисти), на цести су била заустављена три возила, један Рено Трафик и два Ленд Ровера, пуни муп-оваца у пуној ратној спреми, тј. у панцирима и са дугим цевима.

Возила су стајала на цести у правцу Борова. Дошавши до њих, питао сам их шта се то десило.

Рекли су ми да је пуцано, али да је сада све у реду и кренули су даље.

Нисам никога познавао од тих полицајаца. Долазили су из правца Винковаца.

Касније су ми очевици рекли да су у ствари ти полицајци пуцали у правцу шуме, бојећи се заседе.

Та пуцњава је већ прилично узнемирила мештане.

Вратио сам се по новинаре и кренуо у вуковарску полицијску станицу.

При крају шуме видео сам велику групу полицајаца коју је водио Миленко Турудић.

Застао сам и питао сам га шта се дешава, а он ми је одговорио да је било неке пуцњаве, али да је сада све у реду.

Продужио сам у полицијску станицу и без куцања ушао у канцеларију Славка Средоселца.

Ту су се, поред њега, налазили још Јосип Џаја и Стјепан Бошњак.

Седели су за конференцијским столом.

Видео сам да сам их прекинуо у разговору, али не обазирјући се на то, сео сам поред њих.

Известио сам их да је увиђај направљен, да су се тензије мало смириле, али да је поновна пуцњава код шуме то покварила.

Џаја ми је рекао да је добро што је увиђај направљен, али да њега сада брине што су тог јутра нестала двојица његових полицајаца у Борову Селу.

Понудио сам се да телефоном испитам шта се десило. Назвао сам одмах, пред њима, штаб одбране, тј. МЗ у Борову Селу, али нико се није јављао.

У међувремену, Бошњак је тражио од Џаје, да њих двојица изађу из канцеларије, да се нешто договоре.

Изашли су.

13. ПОЧЕТАК ПАКЛА

Вратио се само Џаја.

У том тренутку није ми било сумњиво зашто Бошњак на себи има панцир.

Када се Џаја вратио у канцеларију, понудио сам му да одем у Борово Село, иако ми је хрватска власт својим неодмереним потезима већ свим урушила поверење код Срба, и да видим шта се дешава.

Он ми је одговорио:

„Нема сврхе, сада је касно. Дао сам налог за напад”.

У првом тренутку нисам могао да верујем шта говори, да је и поред свих мојих свакодневних уверавања да ће примена силе значити почетак грађанског рата, да је ипак могао тако нешто учинити, да је то стварно учинио.

Погледао сам у том тренутку Средоселца који је седео за својим радним столом и који је све време ћутао.

И даље без речи, он је сакрио поглед од мене.

Питао сам Џају да ли је свестан историјске одговорности за потез који је начинио и да ли је свестан да је отпочео грађански рат.

Нешто је промрмљао како он није више могао да трпи да на неким деловима општине полиција не може да спроведе ред и да је он дао налог да се „све почисти”.

Тражио сам да заустави тај напад и да ме хитно споји са Славком Дегорицијом тзв. „специјалом”.

Казао ми је да не може да добије везу са Дегорицијом.

Одговорио сам му да ту лаж може да прода неком другом, а не мени, директору ПТТ-а који му и одржава ту специјалну директну телефонску везу са МУП-ом Хрватске.

Тражио сам да ми да тај телефон да ја назовем Дегорицију, али ми је рекао да то не може, нашта сам ја хтео да кренем.

Тада ми је Џаја „објаснио“ да морам да схватим, да не могу да напустим канцеларију.

Упитао сам га да ли ме то хапси.

Одговорио је да ме не хапси, али да због вишег интереса, не може да ме пусти да ометам акцију.

Све то време Средоселац је, погнуте главе, ћутао.

И даље сам покушавао да убеђујем Џају да опозове акцију.

Није пристајао.

Убрзо су у канцеларију ушли његови сарадници и обавестили га да је радио веза са Борово Селом прекинута.

Џаја је тада почео да виче: „Да ли је Реихл Кир кренуо?“

Тражио је везу са њим и галамио у слушалицу, „Зар још ниси кренуо, шта чекаш, крећи!“

Још увек у шоку, устао сам и рекао да, пошто очито више не могу да зауставим напад који је већ у току, нема више разлога да ме спречава да одем.

Ћутао је.

Када сам већ био на излазу, питао ме је да ли би ја могао да дођем после 17 часова да заједнички изанализирамо резултат акције.

Тада сам подивљао, свашта сам му рекао и излетео из његове канцеларије и из зграде МУП-а. Испред зграде су стајали новинари који су били

13. ПОЧЕТАК ПАКЛА

са мнош у Бршадину, али када су ме видели како изгледам, нису се ни усудили да ме питају шта се десило.

Отишао сам у пошту где сам одмах дао налог секретарици да ми хитно назове Славка Дегорицију.

Када сам га добио, питао сам га:

„Човече, шта то уради, зар не схваташ да сте почели грађански рат?“

Правио се невешт.

Рекао ми је да не зна о чему се ради.

Рекао сам му да је Џаја напао Борово Село, а да то није могао без његове сагласности.

Затражио је да ја пренесем Џаји да му се јави.

Одговорио сам љутито нека га он позове исто тако као што му је и дао налог за напад.

Прекинули смо разговор.

Верујем да је Дегориција дао сагласност за тај напад зато што је у то време био заменик Јосипа Бољковца²⁴, министра унутрашњих послова

24 ЈОСИП БОЉКОВАЦ (Вукова Горица, Хрватска, 1920 – Карловац, 2014) Хрватски политичар, обавештајац и полицајац, бивши министар унутрашњих послова Хрватске. Партизан у младости, један од најближих сарадника председника Туђмана. Био је истакнути представник такозване умјерене фракције ХДЗ – а. Из странке је изишао 1994. и постао жестоки критичар Туђманове политике. Због оптужби да је учествовао у ликвидацијама непријатеља комунистичког режима на крају Другог светског рата ухапшен 2011. Након суђења 2014, ослобођен. Тврдио је да су Гојко Шушак и Вице Вукојевић организовали напад полицијских снага на Борово Село, а да је Славко Дегориција обезбедио Туђманову сагласност.

Хрватске и што је он водио све активности владе и МУП-а на подручју општине Вуковар.

Отишао сам одмах у зграду општине Вуковар. Славко Докмановић, председник општине Вуковар, тих дана се није усуђивао да долази на посао због сталних претњи и због чињенице да му МУП није гарантовао безбедност.

Због тога сам ја одмах тражио од председникове секретарице да хитно назове генералштаб ЈНА у Београду.

Назвала је.

Дежурни официр ми је рекао да Генералштаб нема информације о нападу на Борово Село, али да ће да провере шта се дешава и да ће да интервенишу.

Покушао сам да координирам људе из Скупштине општине, да видим шта се може учинити.

Пошто су стизале различите информације о ономе шта се збива, позвао сам Докмановићевог возача да вози колегу заступника Златка Модалека и мене на лице места.

Прво смо кренули према излазу из града у правцу Осијека да видимо шта се дешава са снагама ЈНА.

Још док сам био у Општини добио сам информацију да је војска кренула из Осијека у правцу Борово Села.

На улазу у Борово Насеље из правца Трпиње била је велика група; неколико стотина наоружаних цивила и униформисаних лица.

Они су зауставили колону тенкова ЈНА која је долазила из правца Осијека преко Трпиње.

13. ПОЧЕТАК ПАКЛА

Видео сам како цивили, жене и деца стоје на цести и не дозвољавају пролаз тенковима.

Када сам изашао из кола, неко је повикао:

„А ти си тај што је звао војску!”

Ситуација је била веома наелектрисана и да нисам имао искуства у комуницирању са масама, да сам показао само мало страха, вероватно би ме та маса људи линчовала.

Стајао сам мирно не померајући се, гледајући их у очи.

Маса је кренула према мени.

Нисам се померао.

Када сам видео да почињу да загледају једни у друге, знао сам да ће се зауставити. Тек када су застали, полако сам се вратио у кола и без речи смо кренули у правцу Борово Села.

Пред улазом у Борово Село, наишли смо на велику групу муп-оваца који су пуцали у правцу Борово Села.

Ту сам опет видео Миленка Турудића који ми се жалио да га је погодио метак у леђа преко панцира и да га је то јако болело.

Тамо сам видео и доста грађана хрватске националности у цивилу, али са пушкама.

Било их је око педесетак.

Изненадио сам се што сам овде видео неке од њих, за које нисам мислио да су националистички опредељени.

Неки су скривали погледе када су ме видели.

Пошто се и даље пуцало, нисмо могли даље да прођемо, Модалек и ја смо стајали са муп-овцима и са тим хрватским цивилима.

Чуо сам од муп-оваца како траже, преко радио станице, да се омогући пролаз војсци, зато што су муп-овци опкољени у Борову Селу.

Убрзо сам видео колону тенкова ЈНА како пролази поред нас у правцу Борово Села.

Касније сам сазнао да је једна формација војске са транспортерима већ ушла у Борово Село из правца Даља.

Након тога смо се вратили у Општину.

Тамо је већ владало хаотично стање.

Дошли су сви одборници, заступници, све друштвене и политичке структуре.

Имали смо читав низ састанака са циљем да прикупимо што више података о догађањима у Борову Селу и да видимо шта ћемо да радимо.

Током поподнева телефоном сам се чуо са Џајом који ме је питао:

„Зар нећеш да ми изразиш саучешће јер је мојих 19 људи погинуло?“

(Званично је касније објављено да је погинуло 12 полицајаца).

Одговорио сам му да ми је жао људи, али да их је он послао у смрт.

Данима сам га пре тога упозоравао да не примењује силу.

Да бих могао да створим што тачнију слику о збивањима у Борову Селу другог маја 1991. године, у следећих неколико дана сам прикупио пуно изјава сведока.

13. ПОЧЕТАК ПАКЛА

Између осталог, разговарао сам са Љубицом, управитељицом поште и једним радником поште. Пошта у Борову Селу је била у истој згради где и Месна заједница (МЗ).

Сазнао сам следеће:

Негде око 12.15h до 12.20h, пред зградом МЗ уз шкрипу кочница, зауставио се аутомобил марке Опел из којег је искочило неколико полицајаца који су одмах отворили ватру на зграду МЗ у којој је био смештен Штаб одбране Борово Села.

Иза тог Опела су дошла два Ленд ровера и један Рено Трафик које сам био срео на излазу из Бршадина, а иза њих још два аутобуса пуна муповаца.

Ниједно возило није имало полицијске таблице.

Настала је бесомучна паљба по селу и по пролазницима који су се ту за-текли.

Стражар испред МЗ је одмах убијен.

Имао је растављену пушку на коленима, чистио ју је.

То сам сазнао од два ПТТ техничара Горана Потлмбрзовића и Борислава Жугеца из поште Вуковар који су неколико минута пре пуцњаве изашли из дворишта зграде МЗ где се налазила и телефонска централа. Рекли су ми да су видели стражара који је седео на степеништу и чистио пушку.

Касније сам сазнао да је убијени био добровољац из Србије.

Према изјавама више сведока, првих 5-6 минута, искључиво су пуцали муповци.

Убили су још двојицу људи и неколико ранили, а међу њима и једног Хрвата.

Један део муповаца је остао на цести и каналима поред, део је ушао у зграду МЗ где је била и амбуланта, па су узели жене и децу које су тамо затекли, као таоце.

Нешто пре зграде месне заједнице, у кафани „Сан Марино“ су учинили исто то.

По изјавама сведока, одговор на ватру муповаца је уследио тек 5-6 минута после почетка напада. Првих двадесетак минута муповци нису имали губитака.

Након тога настала је бесомучна пуцњава.

Када је почела пуцњава на муповце са кровова оближњих кућа, они који се нису успели склонити су гинули. Пуцњава је трајала све до уласка војске у село.

Муповци су се повукли са улице у објекте где су држали таоце, али били су опкољени.

Појачање које им је упућено није могло да се пробије у Борово Село.

По доласку транспортера ЈНА у Борово Село, након дужег преговарања, договорено је да муповци пусте таоце, а да војска транспортерима спаси опкољене муповце из Борово Села.

Сећам се да је специјалац Мартин Матковић био међу њима.

Један официр ЈНА који их је спашавао, рекао ми је касније, како га је Матковић пољубио у знак захвалности.

Муповци су користили жене и децу као живи штит, што је по међународним конвенцијама ратни злочин. Нико због тога није одговарао.

ЈНА је транспортерима евакуисала опкољене муповце у Вуковар.

13. ПОЧЕТАК ПАКЛА

ТТ техничар Борислав Жугец испричао ми је да су се он и други ТТ техничар Потлмбрзовић, вратили из Борова Села кућама у Вуковар касно поподне када је престала пуцњава.

Њега су тада муповци гадно претукли зато што је имао браду, говорили су му да је четник.

Он је хтео да им покаже легитимацију да виде да је он Хрват, али му нису дозволили.

Испитујући сведоке, сазнао сам да су другог маја рано ујутру, четворица припадника паравојних формација чије седиште је било у Осијеку (Борово Село није било у надлежности осијечке већ вуковарске полиције) кренули у два аутомобила из Осијека преко Даља у Борово Село.

На излазу из села покушали су да скину југословенску заставу.

Отворена је ватра на њих, двојица су успела да побегну, а друга двојица су рањени и заробљени. Одведени су у Штаб одбране у Борово Село где су изјавили да их је послао Главаш.

Стекао сам утисак да су намерно послани да испровоцирају сукоб, да се за то оптуже Срби, а пошто се све дешавало непосредно пред заседање Сабора и у току припрема за референдум о самосталности Хрватске, да је то требало да оснажи даљу националну хомогенизацију Хрвата.

Сутрадан, трећег маја 1991. године, отишао сам у Борово Село.

У центру села, испред МЗ налазила су се мецима изрешетана возила: Опел, Рено Трафик, два Ленд Ровера и два аутобуса винковачке фирме „Полет”.

Сва возила су имала цивилне таблице.

Аутобуси су имали завесе на прозорима.

Слика 5. Борово село – место где је отпочео оружани напад Хрватских полицијских снага другог маја 1990.

Слика 6. Силоси Бршадин које су заузели хрватски снајперисти

Слика 7. Зграда Поште у Вуковару

Слика 8. Зграда у којој су 1991. године били Општински Суд и Полиција

Погледао сам у унутрашњост аутобуса.

На поду су били разбацани остаци непоједених кобасица и непопушених цигарета.

Од очевидаца сам сазнао да је један млађи муповац из аутобуса изјавио како је њима речено да иду на вежбу.

Остаци разбацане хране и цигарета су указивали да је то вероватно тачно.

Други очевидац ми је тврдио да је једног младог муповца убио његов старешина јер је овај одбио да пуца по селу.

Саслушавајући сведоке дошао сам до података да су сва та возила не-сметано дошла из правца Насеља Борово пошто није било барикада и саобраћај се несметано одвијао.

Прво се зауставило возило Опел са неколико полицајаца.

Полицајци су одмах отворили ватру.

Иза су дошла три возила која сам срео поред шуме Ђергај, а иза два аутобуса пуна муповаца.

По изјавама сведока, један део снага МУП-а је долазио пољским путевима са западне стране села, али није успео да се пробије у село.

Са северне стране, из правца Даља дошла је велика формација муповаца.

Из телефонског разговора између Џаје и Јосипа Реихел Кира, којем сам присуствовао, знам да је требало да те снаге истовремено крену у синхрони напад на Борово Село.

Вероватно сам, не знајући, сасвим случајно, упадом у Џајину канцеларију онемогућио Џаји да координира напад на Борово Село са свих страна истовремено. Због тога су снаге МУП-а из правца Даља, касниле петнаестак

13. ПОЧЕТАК ПАКЛА

минута. То је браниоцима села дало времена да организују одбрану са те стране и одбију те нападе.

Тај заустављен напад је снимила и емитовала и загребачка телевизија. Из снимака је било видљиво да се радило о веома великој формацији МУП-а. На снимцима се видело како безуспешно покушавају да се преко брисаног простора, њиве под пшеницом, пробију у Борово Село.

Било је пуно различитих информација колико је било жртава тог сукоба.

По кулоарима у Сабору кружиле су информације да су у том сукобу у значајном броју учествовали такозвани Бабчеви љубимци. Наиме, била је јавна тајна да је хрватски министар правосуђа Бранко Бабац²⁵ ангажовао већи број затвореника, дао им униформе и легитимације МУП-а. Један од бранилаца села тврдио ми је да је ту било и страних плаћеника.

Било је необично то што ми је Џаја другог маја поподне рекао да је погинуло 19 његових људи, а касније је званично пријављено 12 жртава.

Све указује на то да хрватској власти није било zgodно пријављивати жртве за које није било пожељно да се зна да су били у униформама МУП-а.

Према изјавама сведока био је велик број жртава међу нападачима из правца Даља. Те жртве званично нису пријављене.

Командир полицијске станице Вуковар Славко Средоселац са којим сам имао коректну сарадњу и одржавао свакодневне контакте и који се слагао са мном да примена силе неће никоме добро донети, доживео је нервни слом непосредно након напада на Борово Село и завршио на неуропсихијатријском лечењу.

После напада на Борово Село, одржани су бројни састанци у СО Вуковар. Најзначајнији је био 9-ог маја када су у СО Вуковар дошли Анте Марко-

25 БРАНКО БАБАЦ (Задар, 1939 – Загреб, 2012) Хрватски правник, био је министар правосуђа и управе (1990 – 1991) у влади РХ

вић, премијер СФРЈ, Јосип Бољковац, министар унутрашњих послова Хрватске, Стане Бровет²⁶, заменик савезног секретара за народну одбрану СФРЈ, представници Савезног СУП-а и други.

Састанак је одржан у кабинету председника СО Вуковар.

Анализирана је тренутна ситуација, хронологија догађаја и тражен је начин како да се изађе из те кризе.

Ја сам изнео свој став да је трагично што су толики људски животи изгубљени, али да се ја, као активни учесник у свим догађањима на подручју Општине Вуковар, не могу отети утиску да су ти људи намерно послани у смрт, да су жртвовани у сврху националне хомогенизације у Хрватској.

Сви су ћутали. И Бољковац.

Очито сви свесни да је то истина.

26 СТАНИСЛАВ БРОВЕТ (Јосипдол, Словенија, 1930 – Београд, 2007) Југословенски војни обавештајцац, адмирал ЈНА, два пута је био војни аташе у Лондону. У периоду од 1988. до 1992. године обављао је функцију заменика савезног секретара за народну одбрану СФРЈ генерал пуковника Вељка Кадијевића. Легалиста по убеђењу, адмирал Бровет се противио покушајима да се решење за југословенску кризу налази у интервенцији ЈНА. Због немогућности Слободана Милошевића да утиче на генерале ЈНА Вељко Кадијевић је поднео оставку, што Милошевић користи да пензионисе 92 генерала, а међу њима и Бровета.

14. ЕСКАЛАЦИЈА ПАКЛА

Већ сутрадан, након напада на Борово Село, настаје прави пакао.

Нашироко су пласиране информације како су „четници“ из заседе побили „недужне“ редарственике.

Био је радни дан, деца су била у школи која је у непосредној близини, амбуланта у згради те МЗ пуна пацијената, људи на улици, пуни кафићи, а то сигурно није амбијент у којем се поставља заседа полицијским снагама, како је хрватска страна тврдила.

С друге стране ја сам фактички свакодневно долазио у село Борово. За све то време успео сам да видим само неколико лица са стране. Нападу редарственика супроставили су се пре свега мештани и неколико полицајаца који су напустили МУП.

Трећег маја интензивирани су минирања објеката у власништву Срба. Миниране су кафане „Каролина“ и „Туфо“.

Мерчеп са његовом паравојском одмах, насилно, уз претњу оружјем, узима просторије Вуковарских новина и Радио Вуковара.

Тек идући месец, министар информисања Хрватске Хрвоје Хитрец²⁷, издаће званично решење о смењивању директора Вуковарских новина, Чорка (Југословена) и главног уредника Станковића (Србина).

Сутрадан је минирана ћевабџиница „Сарајка“.

Премлаћени су возачи који су превозили београдску штампу.

27 ХРВОЈЕ ХИТРЕЦ (Загреб, 1943) Диоломирао компаративну књижевност, један од оснивача ХДЗ –а. Постао је главни равнатељ Хрватске радио телевизије 1990. године, а потом министар информисања у влади РХ.

14. ЕСКАЛАЦИЈА ПАКЛА

У Сотину је, већ тог четвртог маја, на улици, убијен Нађ Миодраг, члан СДС-а, а други младић је рањен. На њих је пуцано из аутомобила у покрету.

Шестог маја на ноћ, бачена је бомба на кућу Драгутина Стегнаје и минирана кафана „Брдо”.

Мерчеп уз малтретирање и претњу оружјем, незаконито, насилно избацује инжењера Живка Секулића, легално изабраног секретара Народне Одбране (НО) Општине Вуковар и са својом паравојском заузима штаб НО.

Ређају се ноћне пуцњаве на куће Срба: доктора Млађеновића, Војновића, судије Радета Гвојића, Мирка Станковића...

Учестало је малтретирање Срба, одузимање возила....

Бојна „Зрински“ долази у Вуковар.

Покушај смиревања ситуације кроз састанак у СО Вуковар на коме су учествовали премијер СФРЈ Анте Марковић, министар унутрашњих послова Хрватске Јосип Бољковац, представници савезних и општинских органа власти, не даје резултате.

У Вуковару је завладала клима потпуне несигурности и хаоса.

Завладала је психоза паничног страха и избезумљености.

Барикаде на све стране.

Своју децу сам морао да преместим из њихове собе која је имала прозоре према улици у другу собу у унутрашњости куће.

Тих дана сам проводио дане и ноћи по терену и састанцима покушавајући смирити ситуацију.

Два пута, ноћу непознате особе су лупале на улазним вратима док су у кући боравили само моја жена са децом и моја мајка.

Било је и телефонских претњи.

Једном приликом, када је моја жена дигла слушалицу и објаснила да нисам код куће, глас са друге стране је рекао да то зна и да не зове због мене, већ да би јој поручили да спреми децу за клање.

Имала је прибраности да одговори:

„Да ли онда да их целе окупам или само да им оперем вратове?“

Мук на другој страни.

Мерчеп наставља да на силу преузима власт.

Једно вече позвали су ме у гарнизон ЈНА на састанак.

Сећам се да је ту био и Мирослав Радовић из Савезног СУП-а, веома одмерен човек.

Тражили смо начине како очувати мир.

Састанак је потрајао па сам тек око поноћи кренуо кући.

На излазу из касарне приметио сам неколико особа који су осматрали ко улази и излази из касарне.

Кренуо сам кући.

Испред мене је возио један војни Јеер са официром Слободаном и два војника.

Код вуковарске пијаце обишао ме је један комби и наставио да вози између Џипа и мене.

Видео сам да се отварају бочна врата комбија и да неко из комбија нишани пушком у правцу Џипа.

14. ЕСКАЛАЦИЈА ПАКЛА

Одмах сам упалио дуга светла и приближио се комбију.

Иза тог места цеста је скретала нагло десно, па одмах иза тога лево.

Због тога нису могли да нишане па су вратити пушку у комби, нису пуцали.

Када су ме убрзо испред зграде СО Вуковар зауставила униформисана лица, војно возило је такође одмах застало тако да га је комби који је возио између, обишао и продужио даље. Када сам показао муповцима своју саборску исказницу и ми смо наставили даље.

Није дошло до пуцњаве.

Пуцано је по кафићу у Сремским Чаковцима.

Масовно се постављају барикаде. И Срби и Хрвати.

Поједине хрватске новине (Слободни Тједник и др.) објављују спискове Срба, са свим личним подацима, наводних непријатеља Хрватске.

Ухапшен је Србин Миливој Војновић судица вуковарског Општинског суда, оптужен за оружану побуну, без икаквог основа.

Обуставља се исплата пензија Србима

Референдум о Хрватској самосталности.

Већ почетком маја 1991. године Мерчеп и његови униформисани криминалци су, уз малтретирање и претњу оружјем, избацили инжењера Живка Секулића, легално изабраног секретара Народне одбране Вуковар и са својом паравојском окупирали штаб НО Вуковар.

Припадници ЗНГ –а покушали су извршити хапшење легално изабраног председника СО Вуковар Славка Докмановића шестог јуна.

Томислав Мерчеп преузима пуну контролу над полицијом, ЗНГ, штабом

народне одбране и насилно преузимаству власт у Вуковару.

Са силоса у Бршадину снајперисти су пуцали на аутомобил моје жене која је возила пољским путем из Бршадина у правцу Липоваче да доведе раднике са њиве моје мајке (16. јуна). Срећом, ауто је био у покрету, прилично удаљен од силоса.

Промашили су.

Међутим, 19.06. снајперисти са силоса убијају Ивковић Драгана из Бршадина.

Двадесет шестог јуна, хрватски полицајци у цивилу ушли су у току дана у Бршадин и убили, у његовој кући, Поњевић Симу, Србина, некадашњег полицајца МУП-а Вуковар.

Минирана је кафана „Мали рај” (28. јуна).

Двадесет деветог јуна, велика група Мерчепове паравојске опколила је кућу Јаковљевић Јована, званог Ракијица.

Био је са женом и децом пред телевизором.

Извели су га на праг куће и одмах су га убили.

Два дана раније, срео сам Јаковљевића који ми је рекао да су му мерчеповци тражили да преда оружје из трговине коју је он водио.

Био је пословођа у вуковарској робној кући где је продавао спортску опрему и оружје.

Није пристао већ је оружје предао вуковарском гарнизону.

Истог дана (29.06), на барикадама на изласку из Вуковара у правцу Сотина, муповци и наоружани цивили, малтретирали су мог радника у ПТТ-у Здравка Маричића и одузели су му аутомобил.

14. ЕСКАЛАЦИЈА ПАКЛА

Када је некако дошао до куће у Сотину, назвао ме је и рекао шта му се десило.

Сутрадан сам отишао код Мерчепа и захтевао да му се врати аутомобил.

То се и десило.

Мерчеп је дефинитивно преузео улогу господара живота и смрти у Вуковару.

После другог маја, Средоселац више није био командант полиције у Вуковару. Наследио га је неки Поле.

Међутим, није више било сврхе одлазити у полицију јер је Мерчеп преузео сву команду и власт.

Многи грађани, пре свега Срби, осећали су се заплашени и угрожени и од мене су тражили помоћ и заштиту.

Због тога сам у више наврата одлазио код Мерчепа инсистирајући да престану злостављања и зверства од стране његових параформација.

У свом штабу Мерчеп је био окружен до зуба наоружаним људима.

Међу њима сам препознао неке вуковарске криминалце, од раније познате полицији.

Видео сам да је један од Мерчепових сарадника Чикотић који је са мном ишао у основну школу, а коју никада није успео да заврши.

Ту сам срео и неког Дошена, који ме је још док смо били у основној школи, оцепарио, украо ми је нешто мало пара али и абонентске бонове за ручак у старом хотелу „Лав“.

Приликом једног од тих долазака, срео сам код Мерчепа Гргу Пленковића, једног од директора Комбината „Борово“.

Био сам изненађен, нисам очекивао да он припада том друштву.

Тим приликама, Мерчеп ми је, обично да ме се реши, обећавао да ће испитати те случајеве, иако смо обојица знали да се све то дешавало по његовом налогу.

Крајем јуна, неколико Мерчепових најближих сарадника које сам претходно виђао у његовој канцеларији у штабу НО, до зуба наоружани, упали су у моју канцеларију у Пошти, без икаквог налога. Бајонетима су исекли неколико поштанских пакета.

Један од њих ми је рекао да траже муницију.

Нису нашли никакву муницију нити оружје.

У пакетима су били материјали за производњу трикотаже.

Сви су они јако добро знали да сам ја саборски заступник.

Помислио сам да, када се овако осионо понашају у мојој канцеларији, како ли се тек онда понашају када упадају у куће Срба.

Видевши где воде зверства Мерчепових људи, неколико угледних Хрвата ме је назвало крајем јуна, тражећи од мене да помогнем да се она зауставе (Вил, Манта), свесни да рат у који Мерчеп све гура неће донети никоме ништа добро.

Међутим, када је по налогу Гојка Шушка и Владимира Шекса а у организацији Бранимира Главаша првог јула 1991. године, убијен Јосип Реихел Кир, начелник полиције у Осијеку. било је јасно да ће Туђманова власт склонити свакога ко покушава да заустави рат, као основно средство за остваривање свог циља-самосталне Хрватске, по сваку цену.

Туђманова врхушка је знала да се због остваривања тога циља нешто мора и жртвовати.

14. ЕСКАЛАЦИЈА ПАКЛА

Одабрали су да жртвују Вуковар и туђе животе.

Зато је Мерчеп добио одрешене руке да чини зверства над Србима.

Донешена одлука о хрватској самосталности.

Наставља се масовно исељавање Срба али и Хрвата из Вуковара.

Другог јула мучен је и убијен Слободан Вучковић, тело бачено у Дунав.

Истог дана, око 16 сати, петнаестак униформисаних муповаца упало је у кућу Радета Гвојића, судије за прекршаје. У том тренутку у кући су се налазили његова жена Даница и он.

Муповци су извршили бруталну преметачину куће разбацујући ствари окол, претећи му, тражили су оружје.

Осим личног наоружања - пиштоља, за које је Гвојић имао уредну дозволу, ништа друго нису нашли.

Њима је још 31-ог маја, у току ноћи, изрешетана кућа из ватреног оружја.

Пошто су обоје, као деца преживели Други светски рат, а жена Даница, као дете и страхоте Козаре, били су у паничном страху.

Након завршене преметачине, позвали су ме и затражили помоћ.

Моја жена их је онда довезла у нашу кућу.

Истог дана минирана је и вуковарска кафана „Попај“

Раде је тражио да га некако извучем из Вуковара, па сам га зато следећег дана повео са собом до Боботе.

Четвртог јула, јаке паравојне хрватске снаге врше брутално, злочиначко, етничко чишћење дела Борово Насеља.

Уз пуцњаву упадају у куће Срба, хапсе, малтретирају, убијају.

Убијено осморо Срба, више рањено.

Тела бачена у Дунав.

Куће опљачкане и миниране.

Саво Дамјановић медицински техничар, одведен из болнице, губи му се траг.

Мерчепове хорде несметано дивљају.

Пуцано је у кућу Славка Војновића, уништена је кућа Ђорђа Мацута, одборника СО Вуковар, поново пуцано на кућу Мирка Станковића, уредника „Вуковарских новина“ и дописника београдске „Политике“ ...

Поред Илока је пуцано на војнике ЈНА.

У Вуковару, испред поште, нападнути војници ЈНА који су дошли да преузму пошту.

Оружане хрватске параформације искључују струју и воду касарни гарнизона ЈНА у Вуковару која је већ од раније била под њиховим сталним надзором..

Учестала минобацачка ватра на Борово Село и Бршадин.

Из самачког хотела у насељу Борово, одведен Миленко Ђуришић, зверски мучен, касапљен у Дому технике у насељу Борово, још жив бачен у Дунав.

Тело пронађено код Бегеча.

Пајић Жељко из Вуковара, отишао послом у град.

Нестао, губи му се траг.

14. ЕСКАЛАЦИЈА ПАКЛА

Јаке хрватске паравојне снаге врше ново етничко чишћење у четвртима „Буџак“ и „Крива Бара“. Убијено деветоро Срба, тела бачена у Дунав, куће опљачкане, миниране и спаљене.

Андрија Хебранг²⁸, министар здравља, декретом смењује директора вуковарске болнице Србина Радета Поповића.

Настављено минирање српских кафана, „Мираж“, „Точак“, „Чокот“, „Шид“, „Весели Босанци“, трговина „Кенну“.

Ново етничко чишћење, сада у насељу Лужац.

Зоран Филиповић, мучен, убијен и бачен у Дунав.

За разлику од другог маја 91. када је ЈНА интервенисала те евакуисала и спасила опкољене хрватске полицајце, сада ЈНА не интервенише ни у једном случају етничког чишћења Срба.

Министар правосуђа и управе у влади Хрватске професор др. Бранко Бабац, издаје наредбу о распуштању легално изабране СО Вуковар и њених органа.

Том наредбом именује се Мартин Видић-Били за повереника хрватске владе у Вуковару.

Престаје да постоји легално изабрана власт на изборима 1990.године.

Нема више Срба у органима управе у Вуковару.

Двадесет четвртог јула, Туђман долази у Вуковар да се увери да све иде по његовом ратном плану.

28 АНДРИЈА ХЕМБРАНГ (Београд, 1946) Лекар, свеучилишни професор, министар здравства у влади Републике Хрватске, касније министар одбране који је тврдио да је усташки поздрав „За дом спремни“ постао – антифашистички. Син Андрије Хембранга познатог хрватског политичара, високопозиционираног члана Комунистичке партије, близак пријатељ Јосипа Броза Тита. Међутим 1949. године је оптужен за издају и smakнут.

Због Мерчеповог злочиначког терора масовно се исељавају Срби, али и део Хрвата из Вуковара.

Из Вуковара одлази 33 аутобуса са хрватском децом према мору.

Ограничена је могућност кретања у Вуковару. Мерчеп уводи пропуснице.

Наставља се објављивање спискова Срба, наводних непријатеља Хрватске.

Србе третирају као дивљач за одстрел.

Масовно мучење и убијање Срба (Бошко Богдановић, Жељко Пајић, Томо Јаковљевић – Гипсар...).

Младен Мркић, комшија, одведен на повратку са посла у Секретаријат НО код Мерчепа, губи му се траг.

Ухапшени у својим кућама Бранко Мирјанић, Славко Миодраг, Владо Скелеција, убијени, бачени у Дунав.

Због све учесталијих зверстава Мерчепове паравојске Повереник Републике Хрватске за Општину Вуковар Марин Видић – Били обавештава Фрању Туђмана и хрватско руководство да је Томислав Мерчеп

„окружен људима сумњивих моралних и стручних квалитета, бившим криминалцима, преузео апсолутни надзор над свиме у опћини Вуковар, не презајући од насилних и репресивних мјера над грађанима опћине Вуковар (бесправним упадањем у приватне станове, упућивањем усмено и писмено у напуштене станове особа које су тражиле смештај, пљачкањем станова, одузимањем приватних возила, насилним привођењем на саслушање па чак и егзекуције). Таквим понашањем створио је у граду опћу психозу страха међу хрватским и српским пучанством што је резултирало масовним дјегом из града, тоталном блокадом рада полиције, ЗНГ, органа управе и створило опћу конфузију.“

Пакао је у пуном замаху.

Слика 9. Штаб народне одбране којег је насилно окупирао Мерчеп

Слика 10. Зграда Клуба дизача тегова у којој су мучени и убијани цивили Срби

Слика 11. Дом технике у којем је Миленко Ђуричић зверски мучен и још жив бачен у Дунав

Слика 12. Место са којег је одведен и нестao Младен Мркић

14. ЕСКАЛАЦИЈА ПАКЛА

Хрватска паравојска поставља протутенковску мину под камион ЈНА код барикада на путу из Борово Насеља према Борово селу и отвара ватру на војнике. Један војник убијен, четверо рањено.

ЈНА узвраћа и заузима виталне положаје у граду али се на захтев хрватске стране повлачи.

Снајперисти убијају војнике у блокираној касарни ЈНА у Вуковару.

ЈНА захтева од хрватског руководства и ЕЕЗ да хрватска паравојска деблокира касарне.

Безуспешно.

ЈНА креће у деблокаду касарне у Вуковару.

Није утврђен тачан број убијених српских цивила до почетка директног ратног сукоба. Према хрватским изворима (Фердинанд Јукић²⁹, шеф Туђманове обавештајне службе) хрватске паравојне снаге убиле су најмање 126 цивила српске националности.

Дунав је постао велика гробница тих несретних људи који су страдали само зато што су били Срби.

29 ФЕРДИНАНД ЈУКИЋ (Липљан, Србија, 1956 – Загреб, 2014) Бивши шеф вуковарског СЗУП – а (служба за заштиту уставног поретка Министарства унутрашњих послова Републике Хрватске), контраверзни трговац оружјем. Упознао се са Фрањом Туђманом и Гојком шушком у Њемачкој. Учествовао у набавци оружја за Хрватску. Након његових јавних изјава 2006. године у којима је износио компромитујуће податке о многим познатим хрватским актерима деведесетих, почеле су оптужбе на његов рачун за преваре, сплеткарење и криминал, па је оптужен и ухапшен. Умро је под неразјашњеним околностима у затвору. Познате су и његове изјаве да је 1991. године купио од Жељка Ражњатовића - Аркана дванаест камиона оружја из војног складишта у Батајници, као и да је дао 14,5 милиона долара мита једном мировном посреднику између Хрватске и Југославије.

15. МИНИСТАР РАТА

Због све учесталијих зверстава Мерчепа и његових криминалаца, договорио сам се са заступницима Пером Бошњаковићем и Матом Арловићем³⁰ да закажемо хитан пријем код Шиме Ђодана³¹, актуелног министра одбране, односно како је он сам себе назвао, министра рата.

Договорили смо се да захтевамо од министра да обузда и склони Мерчепа и Главаша.

Заказан је пријем за 03. јул.

Рано ујутру, мојим приватним колима, кренуо сам из Вуковара са заступником Пером Бошњаковићем.

Повезао сам и судију за прекршаје Радета Гвојића који је остао у Боботи.

На излазу из Вуковара у правцу Бршадина, била је барикада направљена од два камиона.

Ту барикаду су обезбеђивале хрватске паравојне снаге, углавном наоружане војничким пушкама. На улазима и излазима Бршадина, Пачетина, Боботе, Вере, села са већинским српским живљем, биле су барикаде на којима су се налазили мештани, углавном у цивилним оделима, наоружани ловачким и војничким пушкама.

30 МАТО АРЛОВИЋ (Орашје, БиХ, 1952) Правник, доктор наука, хрватски политичар, заступник у Хрватском Сабору од 1990. године до 2009. године непрекидно, судица Уставног суда Републике Хрватске од 2009. године до сада

31 ШИМЕ ЂОДАН (Радољица, Бенковац, Хрватска, 1927 – Дубровник, 2007) Правник и економист, политичар, учесник народноослободилачке војске, више пута рањаван. Један од главних идеолога МАСПОК –а 1971. због чега је осуђен на шест година затвора. Био је министар одбране Републике Хрватске, мандат му је трајао само петнаест дана. Био је познат по вербалној разузданости и игнорисању говорничког бонтонa.

У Осијеку нам се придружио заступник Мато Арловић, разуман човек.

Рано смо стигли у Загреб.

Шиме Ђодан није могао одмах да нас прими, па смо отишли код једног од ретких разумних заступника ХДЗ-а.

Не сећам му се имена, знам да је био један од Туђманових саветника.

Испричали смо му шта се све дешава у Вуковару и Осијеку, да се масовно дижу у ваздух објекти у власништву Срба и да Мерчепови и Главашеви људи хапсе, муче и убијају грађане српске националности.

Стекао сам утисак да га је то стварно забринуло и депримирао.

Након тога смо свратили до једне заступнице у Сабору. (из постовања не наводим јој име)

Била је сва унезверена, и није била у стању ни да нам исприча шта јој се десило.

Касније смо сазнали да је, дан раније, њен син поставши пунолетан одлучио да се „кризма” у католичкој цркви.

Она није желела да се супротстави тој одлуци свог пунолетног сина.

Након завршене церемоније, присутни су честитали сину.

И она је пришла да му честита.

Одгурнуо ју је.

Од тога, вероватно, само губитак живота сина, може више да заболи мајку.

Негде после 14 часова примио нас је Шиме Ђодан у свом кабинету.

Намерно сам пустио да податке о свим зверствима Мерчепа и Главаша износе колеге заступници, Хрвати по националности, сматрајући да се њиховом излагању неће моћи спорити објективност.

Само у тренуцима када сам стекао утисак да не дају довољну тежину догађајима, износио сам додатне податке.

Тражили смо, сва тројица, да он као министар одбране, односно министар рата, предузме све да обузда Мерчепа и Главаша, да их спречи у минирању објеката, мучењу и убијању људи.

У току разговора, у неколико наврата, Шиме Ђодан је излазио да даје неке инструкције својим сарадницима за друге актуелне догађаје.

Очито му је пријало да се покаже важним за решавање тих догађаја, да је он централна фигура, кочоперио се, често прекидао разговор са нама, излазио и враћао се.

Разговор је потрајао.

У једном тренутку, рекао нам је да он зна шта Мерчеп и Главаш раде, али да би могао да их обузда једино ако их ликвидира, али да он то не сме урадити, додавши:

“Управо данас су нам рекли да ако не испунимо обећања која смо дали, нама следи метак”.

У том тренутку нисам био сигуран шта је у ствари мислио, ко су то „они”.

Разочарани напустили смо његов кабинет.

У холу, на изласку из зграде, срели смо Славка Дегорицију који ми је уместо поздрава рекао:

“Е, мој Милинковићу, ала смо нас двојица били наивни”.

15. МИНИСТАР РАТА

Како сам ја о њему мислио све друго сем да је наиван, тек тада су ми постале јасне реакције Туђмановог саветника, Ђоданове и његове речи.

Постало ми је јасно тко су ти који су им рекли да им следи метак ако не испуне обећања која су дали, да су то исти они који су их и довели на власт.

Након тога, кренули смо у правцу Вуковара већ потпуно празним ауто-путем.

Возећи, морао сам сам себи да признам горку истину, да су сва моја дво-годишња настојања да се рат избегне неуспешна, узалудна.

Док сам возио пред очима су ми се смењивале слике свих страхота и грозота рата који нажалост неумитно следи, свестан да се рат више не може зауставити.

Ужаснут тим сликама које су ми навирале у мислима, у једном тренутку сам умало изгубио контролу над аутом, замало да смо слетели са готово празног ауто-пута.

Изгледа да човек и када располаже са довољно података, не жели да прихвати чињеницу да је грозоморни, катаклизмички сценарио који следи баш неизбежан.

Требало ми је неколико дана да коначно сам себи признам да више немам права да наставим да лажем ни себе, ни друге како постоји шанса да се избегну ужаси и страхоте рата који се захуктавао.

Ту неумитну чињеницу, доживео сам као лични пораз.

Судбина беспомоћног народа је препуштена господарима рата и псима рата.

Нажалост, изгледа да су у колективној свести овог напаћеног народа исувише избледела сећања на страхоте и ужасе рата. Зато су два напаљена јарца на брвну, Милошевић и Туђман могли тако лако да гурну народе у нови рат.

Остарели, острашћени Туђман је за свог живота желео самосталну хрватску државу, спреман да за остварење те личне амбиције, плати било коју цену, колико год треба људских живота.

Туђим му се животима било лако играти.

Милошевићева контра игра је још бесмисленија - обмана својих угњетених сународника да ће сви живети у једној држави ако допусте да их храбри и брани, нудећи њихове животе као залог за ту идеју.

Уз тактичке грешке које ће игру учинити катастрофичном а њему неинтересантном па ће прећи на другу.

Исувише података ми указује да је у свим тим ратним играма било пуно њихове међусобне координације.

Са горчином у души напуштам мој Вуковар, немоћан да зауставим наступајући рат.

Остављам све и са породицом у колима крећем у избеглиштво.

Користећи своју саборску исказницу изводим из већ помахниталог Вуковара неколико аутомобила у којима су били моји пријатељи, путем преко Богдановаца и Винковаца

ЈНА започиње деблокаду касарне у Вуковару и

...ништа даље нема смисла.

16. ПОГОВОР

SINE IRA ET STUDIO

Прочитао сам две верзије овог Милинковићевог сведочења. Већ после читања изворне варијанте закључио сам да је то аутентичан документ („У овој књизи износим само догађаје у којима сам лично учествовао или, непосредно након дешавања, лично саслушао актере и сведоке“) који заслужује да допре до јавности. Милинковић сведочи „без мржње и без сентименталности, једнако по свом дубоком уверењу, по љубави према истини и са тачношћу у фактима“. Неострашћено, али не без саосећања за жртве. С критичким ставом према виновницима. И с јасном пацифистичком поруком: Да рата никад више не буде.

Милинковић износи генезу тог времена разби-распада Југославије и покушава да објасни како је и зашто све почело, пре свега, на локалном, завичајном, (више)националном (YU) нивоу. У те сврхе он структурише садржај свог рукописа: Хронологија догађаја; Вараждин, Шауловец 11.9.1987; Избори за генералног директора РО ПТТ Осиек; Једанаести Конгрес СКХ (11–13.12.1989); Предизборна активност; Вишестраначки избори, април–мај 1990. – Конституисање СО Вуковар Конституисање Хрватског Сабора, 30.5.1990; Увод у пакао – чин први; Увод у пакао – чин други; Увод у пакао – чин трећи; Почетак пакла; Ескалација пакла; Министар рата; Списак несталих и убијених у Вуковару 1991. (Извор: Веритас).

Аутор не занемарује ни глобални ни европски (геоекономски) контекст „локалних“ збивања, али природно, усредсређује се на оно што му је ближе, што боље познаје и у чему је и сам искрено учествовао. Покушавајући (сизифовски) да победи (пројектовану?) стихију повести. („Пуне две године сам се борио да рата не буде. Повремено сам успевао остварити одређене помаке у том правцу, али они који су желели рат, имали су знатно веће полуге моћи. ... С ове временске дистанце не могу се отети утиску, јер сувише чињеница указује на то, да се радило о договореном рату, те да је постојала координирана активност центара моћи и политич-

ких елита Загреба и Београда, а да је све каналисано од стране одређених центара моћи извана.“³²⁾

„Све до 1989. године веровао сам да је време ратовања на овим просторима прошло“, пише Милинковић у уводу својих успомена.

Овим ставом Милинковић себе сврстава у већину западних и транзиционих интелектуалаца који су крајем минулог столећа (сада видимо: наивно) веровали да наступа време универзализације, уместо *ханџинијшовској* сукоба цивилизација, да долази *ера глобалне цивилизације*. То је време када и глобални моћници интензивирају рад на својеврсном историјском инжењерингу: безусловна заповест новог *Правила службе* која гарантује опстанак и ширење глобалне цивилизације у знаку је Капитала и гласи: аутентична политика и култура не смеју да стоје на путу економској експанзији транснационалног капитализма. И по цену саморазарања ове цивилизације, којој је изгледа то иманентно, јер апсолутна, глобална турбокапиталистичка цивилизација бори се против свега што је у основи *синџларно*, аутентично, пре свега, против нације и националне државе.

Глобална турбокапиталистичка цивилизација бори се не само против нације и националне државе него и против права, против науке, против васпитања и образовања, против породице, против вере, против традиције уопште, па чак и против рада. Упрошћено речено: против квалитета а за квантитет! Против вредности а за корисност; против креативности а за имитацију и симулацију; за униформност а против диверзитета; за сивило и досаду медиокритетства; максимизацију количине и брзине...

У ствари: „Победа и пословање једини су њени императиви. И најмања приврженост, осећање, право, закон, љубав, емоција, религија – све што може да угрози потпуну слободу [избора, додао Ч. О.] предста-

32 „Без рата сви они, никада не би могли да реализују такво <черупање> државне имовине, имовине свих грађана, истовремено лажно представљајући себе <заштитницима националних интереса> и зато су анестезирали и залудели народ, пучанство, рају и безобзирно отворили пандорину кутију зла. У томе су имали свестрану подршку одређених центара моћи извана, који су јако добро знали да ће резултат рата бити потпуно уништење привреде и довођење целокупног овог простора у статус њихових колонија.“ (М. Милинковић, *Вуковар – ѿнеза ѿакла*, стр 12)

вља уступак конкуренцији, камен је спотицања и знак пораза. Све је дозвољено, али тек што се осигура економска победа, тек пошто превласт [капитала, додао Ч. О.] постане извесна“, записао је у роману *Гомора*, пре неколико година, италијански књижевник Савијано.

Столеће пре тога, у интервјуу за *Чикаго Трибјун* 1916, индустријалац Хенри Форд, потпуно игноришући инструктивну мисао Виктора Игоа: „Будућност су врата; кључ је историја“, изјавио је: „Историја је мање-више глупост. Она је традиција. Не треба нам традиција. Хоћемо да живимо у садашњости, и једина историја која је вредна више од пишљивог боба јесте она коју стварамо данас.“ Дакле, *Ми* стварамо историју! *Ми* смо земаљски богови, демиурзи и господари света! Ево шта каже њихов (самоуверени и арогантни) портпарол:

„Ми смо империја, и када деламо, стварамо сопствену реалност. И док ви проучавате ту реалност, помно, је ли – ми опет делујемо и стварамо нове реалности, које ћете ви онда да проучавате. И тако то иде. Ми смо творци историје, сви ви можете да проучавате шта ми радимо.“ (Карл Роув, шеф кабинета председника САД Џорџа Буша).

„Добронамерна“ порука, дакле, гласи: *Прилађођавајте се новој реалности!* А та нова реалност јесте – пре свега – растућа *милиитаризација*, коју прате све већа *комерцијализација*, *корпоративизација*, *квантифренија*, *морална релативизација*...

Карл Шмит је својевремено тврдио да је *рај* излаз из кризе: излаз из мале кризе је мали, а из велике – велики рат! (Неки историчари и економисти сматрају да се из Велике кризе тридесетих изашло тек и коначно Другим светским ратом). Стварање кризних жаришта и покретање ратова без победника (*no win war*) и преко опуномоћеника (*war by proxies*) после Корејског рата средином минулог века (први такав рат) постало је ствар рутине моћника. А изгледа и нужност, јер се структура производње и потрошње, на пример, у САД, драстично променила у корист војно-индустријског комплекса, тако да било каква динамизација привредне активности, односно излазак из кризе, подразумева раст производње оруђа, оружја и муниције. А тражњу је могуће повећати само ако се креће у неки нови рат. Ту су и профити највећи и брзо се остварују. Дакле, инвестиција у рат је у привредама такве структуре најисплативија инвестиција. Како се то одражава на тржиште рада? Осим повећане тражње за оруђем, оружјем и муницијом, расте тражња и за плаћеницима (јани-

чарима, страним легионарима), проституткама и (вољним и невољним) донаторима људских органа. С обзиром на то да већ дуже време живимо у постхеројском добу, то се сматра „нормалним“, а ко у домену тих „нових“ услуга успе, он је јунак нове реалности (пример: Бернар Кушнер на Косову и Метохији и у Албанији).

Изрази који се користе у данашњим расправама економиста у знатној мери дефинисани су семантичким наслеђем из ранијих дебата. При томе, у економској терминологији видљив је утицај других тзв. егзактних наука: најпре физике (равнотежа, осцилаторна кретања...), затим биологије (кружни ток или циркулација, раст, развој, семенски капитал), медицине (шок терапија) и све више војне науке (економске санкције, економска безбедност, економски рат, хибридни рат, кост–бенефит анализа стратешких миграција као оружја рата, стратешки менаџмент...). Милитаризација економике (науке о привреди) несумњиво је последица милитаризације економије (привреде). Многи критикују употребу војних термина у економској сфери; они ту милитаризацију сматрају изразом неомеркантилизма и економског национализма; по њима, она нужно води у конфликте.

Јер, реална и „надреална“ (спекулативна) економија (заснована на војној и политичкој моћи, а не на економској ефикасности) перманентно нарушава равнотежу (пре свега капитала и рада) потребну за одржив привредни (и укупни) развој. Да ли је ту пређена тачка сингуларитета?

Пред нашим очима „стари поредак“ се мрви (или је већ у развалинама) пред силама ароганције (*Ми правимо историју!*) и „примењеног“ цинизма – експеримент деконструкције! У све снажнијем процесу десуверенизације, тј. историјске десубјективизације, бројчано мали и економски немоћнији народи постају објект („заморчићи“) „новог“ поретка: „Текућа политика Европе води је распарчавању. Најгори сценарио кризе је косовизација Грчке, Шпаније, Ирске, Португалије, Италије итд. у протекторате који користе евро, под намесништвом европског комесара и локалних клептократа, с омладином као јединим значајним извозним артиклом.“ Овим је речима Варуфакис предсказао крајем 2014. посткризни развој Европе и Грчке уколико изостане радикални искорак из најтеже финансијске и економске кризе од Другог светског рата.

Има ли још у том суморном светском пејзажу изгледа за различитост и разноликост, за универзална начела и правила, за опште вредно-

сти, за мале, слабе и сиромашне, „талантљиве а нешчастљиве“? *Песимисти* их не виде (јер, како општу судбину тумачи Вајлдов ткач: „У рату, јаки од слабих праве робове, а у миру то чине богати од сиромашних“), *опптимистички* озарена лица сцијентициста и технобирократа проповедају безрезервну веру у неминовну светлу будућност. А *реалисти*? Они – сучу рукаве!

То је после рата урадио и наш аутор. Није га спопало малодушје. Држећи се старе (и мени омиљене) пословице : „Кад ђаво куца на врата ти ради!“ *ајон* Миленко кренуо је пут Азије и Африке, с новим еланом посветио се стваралачком (изумитељском) животу. Кључна реч: феробетон. Овде морам да станем, јер се у феробетон уопште не разумем. Могу само да му честитам на међународно признатим резултатима и пожелим свако добро на новом бојном пољу.

Часлав Оцић

17. БИОГРАФИЈА АУТОРА

Миленко Милинковић је рођен 16. 06. 1950. у Вуковару.

Основну школу и гимназију је завршио у Вуковару.

Дипломирао је на електротехничком факултету у Београду 1975. год.

Радни век почиње као електроинжињер у комбинату „Борово“ и у „ ПТТ Вуковар“.

У периоду 1983. -1990. обавља функцију директора ПТТ –а Вуковар.

За остварене резултате на развоју телефонских капацитета у општини Вуковар добија највише признање ПТТ –а Хрватске, а указом Председништва СФРЈ додељен му је орден рада за постигнуте успехе у раду од значаја за напредак земље.

На првим вишестраначким изборима у Хрватској 1990. год. Изабран је за заступника у Вијећу Општина Сабора Републике Хрватске. Као заступник упорно се ангажовао да рата не буде, али они који су га желели имали су много јаче полуге моћи.

Сва његова настојања да се избегне рат нису дала резултате па у другој половини 1991. године напушта Вуковар и са породицом се сели у Бољевце крај Београда.

Још 1990. год. оснива властиту фирму која је била активна у области телекомуникација а од 2000. год. тежиште активности фирме се пребацује у област примене технологије фeroцементa у грађевинарству.

Применом технологије фeroцементa почео се бавити још 1980. год. Тада је изградио свој први објекат у технологији фeroцементa: полуопту пречника 7м као викендицу у винограду поред Бршaдина и то је био први грађевински објекат изграђен у технологији фeroцементa у тадашњој Југославији.

Од тог времена радио је на истраживању и развоју решења за ефикасно кориштење технологије фeroцементa у грађевинарству и енергетске ефикасности – одрживе градње.

Призната су му три патента за изградњу грађевинских објеката са префабрикованим фeroцементним термоизолованим елементима. На основу својих патентираних решења изградио је у Србији и ДР Конго више десетина грађевинских објеката; од малих стамбених до великих спортских хала.

Добитник је великог броја домаћих и светских признања: златна медаља на шестој светској изложби проналазаштва у Кини, Energy Globe National Award 2012. и многа друга. Између осталих признања патентирано решење изградње спортских хала кориштењем префабрикованих фeroцементних елемената изабрано је 2010. год. међу десет најбољих пројеката одрживе градње у Европи.

Редовни је члан Српске Академије Иновативних Наука као и International Ferrocement Society-a.

Објавио је осамнаест стручних и научних радова из области примене фeroцементa у грађевинарству, као и из области енергетске ефикасности, од тога је једанаест публиковано и саопштено на интернационалним симпозијумима о фeroцементу и у интернационалним научним часописима.

18. СКРАЋЕНИЦЕ

ЦК СКХ	- Централни комитет Савеза комуниста Хрватске
ЈНА	- Југославенска народна армија, главна оружана сила Социјалистичке Федеративне Републике Југославије
ХДЗ	- Хрватска демократска заједница, политичка конзервативна десничарска странка, основана 17. јуна 1989. године, спроводила антијугославенску и антисрпску политику
МУП	- Министарство унутрашњих послова
МЗ	- организација грађана у циљу утврђивања и задовољавања заједничких потреба
ООУР	- основна организација удруженог рада, назив за правну особу у СФРЈ до њеног распада
РО ПТТ	- радна организација поштанског, телеграфског и телефонског саобраћаја
РСУП	- републички секретаријат унутрашњих послова
СКХ	- Савез комуниста Хрватске, републичка друштвено – политичка организација, 1990. мења назив у Странку демократских промена
СДП	- измењени назив Савеза комуниста Хрватске
СДС	- Српска демократска странка, оснивач Јован Рашковић
СФРЈ	- Социјалистичка Федеративна Република Југославија (1945 – 1992)
СО	- Скупштина општине
СОУР	- Сложена организација удруженог рада
СУП	- Секретаријат унутрашњих послова
ТО	- Територијална одбрана
ЗЈПТТ	- Заједница Југославенског ПТТ саобраћаја
ЗНГ	- Збор народне гарде, Хрватска паравојна формација

19. ПРИЛОЗИ

Табела 1 - Непотпуни списак српских цивила из Вуковара „несталих“ и убијених у 1991. Години (извор „Веритас“)

р.б.	ПРЕЗИМЕ	ИМЕ ОЦА	ИМЕ	ДАТУМ РОЂЕЊА	МЈЕСТО РОЂЕЊА
1.	АДАМОВИЋ	ДРАГАН	ПЕРО	01-01-1954	ВУКОВАР
2.	АЦИЋ	НОВАК	ТАТЈАНА	01-01-1965	ВУКОВАР
3.	АКИК	ТАНАСИЈА	АНЂА	01-01-1905	ДВОР НА УНИ
4.	АЛЕКСИЋ	ДУШАН	МИЛОВАН	01-01-1923	ВУКОВАР
5.	АЛИЋ	МИРКО	МИРА	01-01-1928	ВУКОВАР
6.	АЛИЋ	САВО	ВЛАДО	01-01-1925	ВУКОВАР
7.	АЛВАЦИЋ	ПЕТАР	НИКОЛА	01-01-1934	ВУКОВАР
8.	АНДРИЋ	ДУШАН	СТАНА	15-06-1928	КОСТАЈНИЦА
9.	АНЏАКОВИЋ	МИЛАН	АНТОЈЕ	01-01-1928	ВУКОВАР
10.	АРСЕНИЋ	МИХАЈЛО	ЉУБИЦА	01-01-1955	ВУКОВАР
11.	БАБИЋ	МИРКО	ВЛАДЕ	09-09-1965	ВЕЛИКА БРУСНИЦА
12.	БАЈИЋ	РАДЕ	ЈЕЛИСАВА	19-09-1923	ВУКОВАР
13.	БАЈИЋ	ДРАГУТИН	ОЛГА	01-01-1938	
14.	БАЛИЋ	ДУШАН	МИЛИЦА	21-08-1958	ПОЉАВНИЦЕ
15.	БАЊАНИН	ДАНЕ	ТОМО	24-05-1922	ТОМИНГАЈ
16.	БИКИ	ЈАНКО	ЕУГЕН	05-11-1932	МИКЛУШЕВЦИ
17.	БИНГУЛАЦ		САВО	1939	
18.	БЈЕЛИЋ	НИКОЛА	АНА	01-01-1912	ВУКОВАР
19.	БОГДАНОВИЋ	ЉУБОМИР	БОШКО	02-06-1950	ВИШЊИЋЕВО
20.	БОГДАНОВИЋ	ИСАК	СТЕВО	01-01-1900	
21.	БОГИЋ	ЈОВАН	СТЕВАН	19-06-1947	СВИЊАРЕВЦИ
22.	БОЛИЋ	СЛОБОДАН	ЉУБОМИР	01-01-1937	ВУКОВАР
23.	БОШЊАК	ЈОВО	АНЂА	07-03-1914	
24.	БРКИЋ		АНА		
25.	БУКВИЋ/БУКОВИЋ	ЉУБАН	ЗОРА	01-01-1938	
26.	БУЛАЈИЋ	ЈОВАН	ИЛИНКА	13-07-1925	ВУКОВАР
27.	БУЛАЈИЋ	ВИДАК	МИЛОСАВ	22-01-1914	РУДИНЕ
28.	ЦРЕВАР	ПЕТАР	НИКОЛА	13-03-1955	БРЊЕВАЦ
29.	ЦРНОМАТ	ДРАГО	СТЕВО	15-02-1937	БАЊА ЛУКА
30.	ЦВИЛИЋ	ЂУРО	ЉУБО	04-04-1912	ЂАКОВО
31.	ЦВРТИЛО	ЈОВАН	ИВАНКА	03-10-1952	ВЕРА
32.	ЧАНЧАРЕВИЋ		НИКОЛА	06-11-1921	БОСАНСКИ ШАМАЦ
33.	ЧЕЧАВАЦ	МИРОСЛАВ	ГОРАН	25-01-1990	ВУКОВАР

19. ПРИЛОЗИ

р.б.	ПРЕЗИМЕ	ИМЕ ОЦА	ИМЕ	ДАТУМ РОЂЕЊА	МЈЕСТО РОЂЕЊА
34.	ЧЕЧАВАЦ	ЧЕДО	МИРОСЛАВ	14-03-1966	ПАЧЕТИН
35.	ЧЕЧАВАЦ	ЈОСИП	СЛАЂАНА	29-10-1972	ВУКОВАР
36.	ЧЕХАЈИЋ		ЈУСУФ	01-01-1941	
37.	ЧИЗМАР	ВЛАДИМИР	МИХАЈЛО	08-08-1953	РУСКИ КРСТУР
38.	ЧОЛАКОВ	ВАСО	ЈЕЗДИМИР	14-04-1930	ВУКВАР
39.	ЧУПИЋ	БОШКО	СТАНОЈЕ	10-10-1953	ВУКОВАР
40.	ЋИРИЋ	ЂОРЂЕ	ПРЕДРАГ	06-02-1951	БОРОВО НАСЕЉЕ
41.	ЋУРИЋ	ЛУКА	ДУШАН	23-02-1945	СВИЊАРЕВЦИ
42.	ДАДИЋ	СТЕВАН	ЗДРАВКО	15-11-1949	МАРИНЦИ
43.	ДАМЊАНОВИЋ	СТОЈКО	САВО	27-01-1959	БОСУТ
44.	ДЕДИЋ	ОСТОЈА	ДУШАН	22-02-1930	ЛАКТАШИ
45.	ДИМИЋ	САВА	СТЕВАН	01-01-1920	
46.	ДОКИЋ-ЂОКИЋ- ПЕТРОВИЋ	САВА	ЈАСМИНКА	14-07-1961	ВУКОВАР
47.	ДОКМАНОВИЋ		РАДЕ/РАДОСЛАВ	01-01-1911	
48.	ДОКМАНОВИЋ	ЧЕДОМИР	СВЕТИСЛАВ	01-01-1915	ВУКОВАР
49.	ДРАЧА	ЛУКА	ОБРАД	01-04-1953	ГОРЊИ КАРИН
50.	ДРАГИЋЕВИЋ		ЗОРА	01-01-1937	
51.	ДРАГИШИЋ	ЖАРКО	СЛАВКО	15-05-1933	ВУКОВАР
52.	ДРАГОСАВАЦ		ЈОСИП		
53.	ДРОЗДЕК	СТЕВО	СТИЈЕПАН	30-09-1930	ВУКОВАР
54.	ДУДУКОВИЋ	ДУШАН	ЈОВАН	14-10-1930	ТОЧАК
55.	ЂЕКИЋ	СТЕВАН	ВОЈИСЛАВ	29-09-1947	ВУКОВАР
56.	ЂЕМБЕР		МИЛИЦА	29-04-1942	КОЗЈАК
57.	ЂОРЂЕВИЋ	МИХАЈЛО	ЈОВАН	09-06-1943	ВУКОВАР
58.	ЂУКИЋ	ПЕТАР	МИЛОРАД	03-04-1936	МОДРИЧА
59.	ЂУРАНЕЦ	ТОМИСЛАВ	ГОРАН	02-08-1969	ВУКОВАР
60.	ЂУРИЧИЋ	ИЛИЈА	МИЛЕНКО	18-06-1953	ВУКОВАР
61.	ЂУРИЋ	ЛУКА	ДУШАН	23-02-1945	ЦЕРАЊЕ ДОЊЕ
62.	ЂУРИЋ	ДАНЕ	ЂОРЂЕ	01-01-1942	
63.	ЕРЊАКОВИЋ	ЈОВАН	САВА	01-01-1930	
64.	ЕСЕШ	ЂУРО	ИВАН	05-01-1946	ВУКОВАР
65.	ФИЛИПОВИЋ	МИЛАН	ЗОРАН	26-11-1969	ВУКОВАР
66.	ФИЛИПОВИЋ- ЂАКОВИЋ	АЛЕКСА	ЈЕЛЕНА	02-10-1939	
67.	ГАРБАЦ/ГРАБАЦ	АДАМ	ЖИВКА	01-01-1926	
68.	ГЛИГОРИЈЕВИЋ	СРЕЂКО	ЈОВАН/ЈОРДАН	01-01-1935	
69.	ГОЈАК	МИЛАН-ЈОВО	МИЛАН-МИЛЕ	03-05-1954	ВУКОВАР
70.	ГРБИЋ	МИЛАН	БОШКО	06-01-1941	КРУШЕДОЛ ПРЊАВОР
71.	ГРУБИШИЋ	НИКОЛА	ПЕТАР	10-02-1934	ЦЕРОВАЦ
72.	ГРУИЋ	ИВАН	ДАРИНКА	25-02-1941	РУЖИЋИ

р.б.	ПРЕЗИМЕ	ИМЕ ОЦА	ИМЕ	ДАТУМ РОЂЕЊА	МЈЕСТО РОЂЕЊА
73.	ГРУИЋ		ДРАГО		
74.	ХАНЦКО	МИЛЕНКО	СЛОБОДАНКА	18-06-1945	МАРИНЦИ
75.	ИЛИЋ	ЈОЦО	ЈЕЛЕНА/ЈЕЛА	01-01-1924	ВУКОВАР
76.	ИЛИЋ	ЈОВИЦА	МИЛЕ	01-01-1934	ВУКОВАР
77.	ИНИЋ	РАТКО	МАРКО	01-01-1975	ВУКОВАР
78.	ИНИЋ		РАТКО	19-10-1952	ВУКОВАР
79.	ИНИЋ	ИЛИЈА	СТЕВАН	27-09-1927	ЗАПУЖАНЕ
80.	ИНИЋ-ЈАНКОВИЋ	РАДОСЛАВ	МИЛЕНА	02-08-1949	ПАЧЕТИН
81.	ИВАНИЋ	МИЛУТИН	ВЕСЕЛИНКА	01-01-1952	
82.	ИВАНОВИЋ	ПЕТАР	ЗДРАВКО	01-01-1948	
83.	ИВКОВИЋ	РАДОВАН	ДРАГАН	31-01-1963	ВУКОВАР
84.	ИВКОВИЋ	ЈОЦО	ЈОЦО	08-04-1924	ГОРЊЕ МЕЉАНЕ
85.	ЈАЋИМОВИЋ	САВА	СВЕТО	01-01-1955	МОДРИЧА
86.	ЈАГИЋ	СЛАВКО	ИВАН	23-03-1940	ЧАЂАВИЧИ ЛУГ
87.	ЈАКОВЉЕВИЋ	МАРКО	ЈОВАН	06-03-1940	ВУКОВАР
88.	ЈАКОВЉЕВИЋ	СТЕВАН	МЛАДЕН	27-10-1952	ВУКОВАР
89.	ЈАКОВЉЕВИЋ	РАДИВОЈ	ТОМИСЛАВ	17-06-1928	ВЕРА
90.	ЈАКОВЉЕВИЋ	ЈОВАН	ВИДА	21-11-1924	ВУКОВАР
91.	ЈАНКОВИЋ	ИЛИЈА	ЂУРО	01-09-1927	БАЉЦИ
92.	ЈЕРМИЋ	РАДОСЛАВ И НАТАЛИЈА	ДУШИЦА	01-01-1953	ПАЧЕТИН
93.	ЈЕРМИЋ	КОНСТАНТИН И СПАСА	НАТАЛИЈА	01-01-1932	ПАЧЕТИН
94.	ЈОКИЋ	МИЛЕ	СТОЈАН	01-01-1939	ВУКОВАР
95.	ЈОВИЋ		ЧЕДО		
96.	КАВАЧ	СТЕВО	ВАСИЉ	07-03-1920	ПРЊАВОР
97.	КИТИЋ	ЈУРЕ	МИЛИЦА	28-05-1942	
98.	КНЕЖЕВИЋ	БОЖО	БОРИСЛАВ	11-06-1978	ВУКОВАР
99.	КНЕЖЕВИЋ	ЗДРАВКО	ДУШКО	21-07-1955	БОРОВО СЕЛО
100.	КОЈИЋ	ВЕЉКО	БИЉАНА	01-01-1966	ВУКОВАР
101.	КОЈИЋ	СРЕТКО	МИЛАН/МИЛАДИН	01-01-1940	
102.	КОМАЗЕЦ		ЉУБОМИР		
103.	КОВАЧ	ЛАЈОШ	ЈОВАН	13-06-1924	БАЧКА ПАЛАНКА
104.	ВУКОВАР	МИРКО	ТИХОМИР	01-07-1950	ШИДСКИ БАНОВЦИ
105.	ГОРЊЕ МЕЉАНЕ	ИЛИЈА	СТОЈАН	06-10-1923	ПОНИКВАРИ
106.	МОДРИЧА	НОВАК - МАЈСКИ	ВУКОСАВА	04-09-1918	БОБОТА
107.	ЧАЂАВИЧИ ЛУГ		ИЛИЈА		БОРОВО
108.	ВУКОВАР	АНТУН	АНА	19-04-1944	ПОДОШТАРИ
109.	ВУКОВАР	СВЕТИСЛАВ	КОНСТАНТИН	13-09-1940	ТППИЊА
110.	ВЕРА		СТЕВО		БОРОВО НАСЕЉЕ
111.	ВУКОВАР	ДРАГОЉУБ	ДАНИЦА	19-07-1943	НОВИ САД

19. ПРИЛОЗИ

р.б.	ПРЕЗИМЕ	ИМЕ ОЦА	ИМЕ	ДАТУМ РОЂЕЊА	МЈЕСТО РОЂЕЊА
112.	БАЉЦИ	ДРАГОМИР	НИКОЛА	12-10-1938	ТРПИЊА
113.	ПАЧЕТИН	ВИД	ГОЛУБ	04-04-1908	ОСРЕДАК
114.	ПАЧЕТИН	ЂУРАН	МИЛИЦА	15-02-1927	УДЕТИН
115.	ВУКОВАР	ВЕЉКО	ЈОВАН	25-07-1933	ВУКОВАР
116.		МИЛЕТА	ЉУБОМИР	10-03-1935	ГОРЊИ СКРАД
117.	ПРЊАВОР	СТОЈАН	ДРАГАН	13-12-1964	БОЧИЊА
118.	МИЛИЋ	СТЕВАН	ЈОВАН	12-09-1954	ВУКОВАР
119.	МИЛИЋ	ЖИВОРАД	ВОИСЛАВ	28-07-1945	ТОЛИЋ
120.	МИЛИНКОВИЋ	ЛАЗАР	МИЛИЦА	27-08-1920	ТРПИЊА
121.	МИЛОШЕВИЋ	ИЛИНИКА	БРАНИМИР	01-01-1981	ВУКОВАР
122.	МИЛОШЕВИЋ	ПЕРО	ИЛИНКА	18-05-1959	БОСАНСКА ДУБИЦА
123.	МИЛОШЕВИЋ	СТАНКО	МИРКО	29-01-1951	ПАКРАЦ
124.	МИЛОВАНОВИЋ	БОРИСЛАВ	СЛАВКО	18-09-1922	ТРПИЊА
125.	МИЛУНОВИЋ	МИОДРАГ	МИЛОЈЕ	01-01-1954	ЉУША
126.	МИОДРАГ	ДУШАН	СЛАВКО	28-12-1932	КАЊАНИ
127.	МИРЈАНИЋ	ВЛАДО	БРАНКО	17-11-1935	ТРПИЊА
128.	МРКИЋ	ЂОРЂЕ	МЛАДЕН	17-11-1938	ДОМАНОВИЋИ
129.	НАЂ		МИХАЛЛО		СОТИН
130.	НАЂ	ЈАНКО	МИОДРАГ	28-07-1966	ВУКОВАР
131.	НАКИЋ-АЛФИРЕВИЋ	МАРКО	МАРКО	25-04-1931	ДРНИШ
132.	НЕДУЧИЋ	АРСО	УРОШ	12-05-1943	КУПИНИК
133.	НИКОЛИЋ	МИЛЕНТИЈЕ	ЉУБОМИР	06-04-1944	РУЈКОВАЦ
134.	НОВАКОВИЋ	СТОЈАН	АНА	01-01-1950	ЂАКОВО
135.	НОВАКОВИЋ	ЛУКА	СТЕВКА		
136.	НОВКОВИЋ	ЂУРО	САВО	02-01-1948	ПАВЛОВАЦ
137.	НУНИЋ	БРАНКО	РАЈКО	07-03-1936	КРЕМНО
138.	ОКОВАЧКИ	ДАМЈАН	ДРАГИЦА	11-11-1946	БРШАДИН
139.	ОРЕШЧАНИН	ПАВЛЕ	МИЛКА	08-02-1911	ВУКОВАР
140.	ОРЕШЧАНИН	НИКОЛА	МИРКО	13-02-1913	ВУКОВАР
141.	ОРЛОВИЋ	ИВАН	ИВАН	21-08-1914	СРЕМСКА МИТРОВИЦА
142.	ОРЛОВИЋ	РАДОВАН	ВУКОСАВА	06-09-1924	ОСТРОВО
143.	ПАИЋ	МИЛИЋ	ЖЕЉКО	03-10-1960	ВУКОВАР
144.	ПАНТИЋ		ЈОВАН	25-05-1936	РАСТОШНИЦА
145.	ПАП	ВЛАДИМИР	МИРОСЛАВ	09-06-1949	ПЕТРОВЦИ
146.	ПАВИЋ	МОМЧИЛО	ИЛИЈА	20-06-1948	ОРОЛИК
147.	ПАВИЋ	МИЛЕ	РАДОСЛАВ	30-06-1966	ВУКОВАР
148.	ПАВИЋ	СИМО	САВА	01-01-1929	ЂОРЕ
149.	ПАВЛОВИЋ	ЛУКА	МИХОЉКА	16-09-1925	ПАЛЕЖНИЦА
150.	ПАВЛОВИЋ	МИХОЉКА	НАДА	15-05-1955	ТУЗЛА

р.б.	ПРЕЗИМЕ	ИМЕ ОЦА	ИМЕ	ДАТУМ РОЂЕЊА	МЈЕСТО РОЂЕЊА
151.	ПАВЛОВИЋ	НИКОЛА	ЗОРАН	01-01-1975	ВУКОВАР
152.	ПАВЛОВИЋ	НИКОЛА	ЗОРИЦА	15-08-1976	ВУКОВАР
153.	ПЕЈИЋ	МЛАДЕМИР	ДАРИО	27-11-1980	ВУКОВАР
154.	ПЕЛИЋ	МИЛАН	ВЕЛИМИР	11-03-1961	ВУКОВАР
155.	ПИЛИПОВИЋ	ЈОВАН	ДУШАН	01-01-1947	
156.	ПОЊЕВИЋ	МИЛАН	СИМО	09-10-1957	БРШАДИН
157.	ПУЂА		ВОЈИН	09-01-1920	ЦАЗИН
158.	РАДИЋ	ИЛИЈА	МИЛАН	30-03-1930	БОРОВИТА
159.	РАДОВИЋ	ДУШАН	МИХАЛЛО	24-06-1933	ВУКОВАР
160.	РАДУЛОВИЋ	ИЛИЈА	МИРЈАНА	06-07-1952	ГОРИЧКА
161.	РАКИЋ	ВАСО	ПРЕДРАГ	22-11-1967	ВУКОВАР
162.	РАШЕТА		СЛАВКА	01-01-1938	
163.	РАШЕТА		ВЕСЕЛИН	01-01-1932	
164.	РУЖИЋ	КОСТА	МИЛОРАД	14-02-1961	МАРИНЦИ
165.	САМАРЦИЈА	МИЛАН	НАДА	09-10-1968	ВУКОВАР
166.	СИЛАЋИН		МИЛАН		
167.	СИРЕТА	ЈОВО	СИМО	10-06-1936	ДОБРЕТИН
168.	СКЕЛЕЦИЈА	НИКОЛА	ВЛАДО	29-08-1930	СРПСКИ БЛАГАЈ
169.	СЛАДОЈЕВИЋ	МИЛОРАД	НАДА	01-01-1935	ТОПОЛА
170.	СТАНКОВИЋ	ЈОВО	РАНКО	13-11-1934	БОСАНСКИ НОВИ
171.	СТЕВАНОВИЋ	ЈОВАН	ЂОРЂЕ	03-06-1965	ТРПИЊА
172.	СТОЈАНОВИЋ	ЈОВАН	СТОЈАН	11-06-1941	ВУКОВАР
173.	СТРИЖАК	СИМО	СЕНИША	22-06-1966	МЕЧЕНЧАНИ
174.	СТУПАР	РАНКО	БОГДАН	27-10-1950	РАШЂЕ
175.	СУБАШИЋ	ЛАЗО	МИРКО	12-11-1924	
176.	СУЧЕВИЋ	ДМИТАР	БРАНКО	06-03-1929	ДОБРЕТИН
177.	ШОЛИЋ	СТЕВО	МИЛАН	04-11-1959	ЛОВЧА
178.	ШОШКОЋАНИН	МИЛАН	ВУКАШИН	24-06-1958	ВИНКОВЦИ
179.	ТЕШИЋ	КОСТА	МИЛОДРАГ	20-09-1939	ВУКОВАР
180.	ТИНТОР	ЖАРКО	НЕНАД	19-03-1964	ВУКОВАР
181.	ТИНТОР	СТАНА	ЖАРКО	12-03-1935	ДИЈЕЛКА
182.	ТОЛИЋ	МИРКО	МАРКО	14-01-1932	СЛАВОНСКИ БРОД
183.	ТОШКОВИЋ	МИЛОШ	ТЕОДОР/ТОШО	07-01-1950	ЧАКОВЦИ
184.	ТРАКОВИЋ	СТОЈАН	ВЕЛИМИР	01-04-1930	ПОЉЕ - БОЈНИК
185.	ТРАВАШ	ЉУБИЦА	МИЛАН	25-10-1944	ЗАГРЕБ
186.	УГЉЕШИЋ		ПЕТАР		
187.	ВЕЗМАР	ЂУРО	МИЛАН	08-05-1930	ГОРЊА КОВАЧИЦА
188.	ВЛАДИСАВЉЕВИЋ	НИКОЛА	СВЕТИСЛАВ	25-05-1957	ВУКОВАР
189.	ВОЈНОВИЋ	НЕНАД	ИЛИЈА	09-10-1927	МАЗИН
190.	ВОЈВОДИЋ	СИМО	НИКОЛА		МЕЧЕНЧАНИ

19. ПРИЛОЗИ

р.б.	ПРЕЗИМЕ	ИМЕ ОЦА	ИМЕ	ДАТУМ РОЂЕЊА	МЈЕСТО РОЂЕЊА
191.	ВОРКАПИЋ	САВО	ИЛИЈА	01-01-1898	ВОРКАПИЋ село
192.	ВОРКАПИЋ	ИЛИЈА	ЈЕЛИЦА	01-01-1906	ВОРКАПИЋ село
193.	ВРАЧАРИЋ	ЧЕДО	МИЛИЦА	21-09-1924	ВЕРА
194.	ВРАНЕШИЋ	ДУШАН	МИЛКА	01-01-1941	ВУКОВАР
195.	ВУЧИНИЋ	ИГЊАТИЈА	ЉУБАН	25-08-1943	СЛАВСКО ПОЉЕ
196.	ВУЧКОВИЋ	РАДЕ	СЛОБОДАН	03-05-1955	ПРИГРЕВИЦА
197.	ВУКМАНОВИЋ	ЂУРО	ЈОВАН	01-06-1955	ПРИГРЕВИЦА
198.	ВУКОВИЋ	ЈАНКО	ЕВГЕНИЈА - ГЕНА	14-04-1950	МИКЛУШЕВЦИ
199.	ВУКОВИЋ	МИЛАН	ИЛИЈА	05-03-1942	ВУКОВАР
200.	ЗОРИЋ	СИМО	МИЛОРАД	11-11-1934	БОЂАНИ
201.	ЗОРИЋ		ПЕТАР		
202.	ЗВЕРАЦ		СТЕВАН		
203.	ЖЕГАРАЦ	МАНЕ	МИЛАН	30-10-1947	БАЧКИ ГРАЧАЦ
204.	ЖИВКОВИЋ		ЈОВАН		ВУКОВАР
205.	ЖУНИЋ	ПЕТАР	НЕДЕЉКО	27-07-1959	БРШАДИН

Табела 2 - Некомплетна листа „несталих“ и убијених чланова ТО Вуковар и војника ЈНА након заробљавања од стране хрватских паравојних формација у току 1991. Године (извор „Веритас“)

р.б.	ПРЕЗИМЕ	ИМЕ ОЦА	ИМЕ	ДАТУМ РОЂЕЊА	МЈЕСТО РОЂЕЊА
1.	БАБИЋ	НИКОЛА	САВО	17-04-1956	МОДРИЧА
2.	БИНГУЛАЦ	МАКСИМ	ТИХОМИР	19-09-1951	ВУКОВАР
3.	БУЋАН	МИЛАН	ПЕТАР	11-09-1959	ВИНКОВЦИ
4.	ЂУЛИБРК	МИЛОРАД	ЗОРАН	25-03-1961	БЈЕЛА ЛАЗА
5.	ДАБИЋ	ЂУРИЦА	БОШКО	20-03-1951	ВУКОВАР
6.	ЂУКИЋ		МИЛАН	01-11-1956	ВУКОВАР
7.	ГАЈИЋ		МИРКО		
8.	ГАЧИЋ	ДУШАН	БОБАН	21-09-1972	ОБРЕНОВАЦ
9.	ГУТЕША	СИМО	МИЛОРАД	28-12-1954	БИХАЋ
10.	ХОРВАТ	АНТАЛ	ФЕРЕНЦ	06-05-1957	БУДИСАВА
11.	ХОРВАТ	СТЕВАН	ИЛИЈА	19-07-1956	БАЧКА ПАЛАНКА
12.	ЈЕРМИЋ	ЖАРКО	МИЛАН	18-04-1954	ВУКОВАР
13.	КЕРЧОВ	КАРЛО	САВО	17-09-1955	СЛОВЕЊ ГРАДЕЦ
14.	КЛАУШ	ЛАЈОШ	ПРЕДРАГ		ВУКОВАР
15.	КРСТАНОВИЋ	ЉУБОМИР	АЛЕКСАНДАР	15-09-1972	ФОЧА
16.	ЛУКАЧ	ДРАГАН	ЂОРЂЕ	21-03-1954	ФУТОГ
17.	ЛУКИЋ	ДРАГОЉУБ	БОШКО	08-01-1952	ГОРЊА БРИЈЕСНИЦА
18.	МИХАЈЛОВИЋ	ДРАГОМИР	ДРАГОЉУБ	30-04-1947	ВУКОВАР
19.	НЕДИЋ	МИТАР	ПРЕМИЛ	20-10-1952	ГОРЊА БРИЈЕСНИЦА
20.	ПЕРИН	БОГДАН	МИЛЕ	17-11-1946	ВОЈКА
21.	ПЕТКОВИЋ	МИЛАН	МИЛОЈИЦА	01-09-1969	ЛОЗНА
22.	ПОПОВИЋ	МАНОЈЛО	БРАНИСЛАВ	21-01-1963	БОРОВО НАСЕЉЕ
23.	ПОПАДИЋ	РАДОСЛАВ	СЛОБОДАН		
24.	РАДОЈКОВИЋ	МИХАИЛО	ЖИВКО	12-05-1950	ТОПОЛА
25.	РАДОСАВЉЕВИЋ		МИЛАН		
26.	РАДУЛОВИЋ	СТОЈАН	РАНКО	23-04-1947	СВОДНА
27.	РОКНИЋ	ЈОВАН	ДРАГАН	20-01-1950	БЕРАК
28.	РОКНИЋ	БОЖО	СТЕВО	20-02-1961	ВРГИНОМОСТ
29.	САМОЛОВИЋ		ДРАГИША		ВУКОВАР
30.	СИМИЋ	ЈОВАН	ГОРАН	04-08-1969	БОРОВО НАСЕЉЕ
31.	СИМИЋ	ЈОРДАН	НЕНАД	03-06-1972	ПАРАЋИН
32.	СРЕМАЦ	КОНСТАНТИН	ЖЕЛИМИР	18-04-1964	БОРОВО СЕЛО
33.	СТОИЉКОВИЋ	МИЛЕНКО	САША	22-02-1968	ОЦАЦИ
34.	СТОЈЧЕВИЋ	САВА	БОЖО	14-04-1960	БОРОВО СЕЛО
35.	ШКОРИЋ	МИЛОШ	БОЖО	08-01-1952	ВУКОВАР

19. ПРИЛОЗИ

р.б.	ПРЕЗИМЕ	ИМЕ ОЦА	ИМЕ	ДАТУМ РОЂЕЊА	МЈЕСТО РОЂЕЊА
36.	ТОМИЧИЋ	МАРКО	ТОМИСЛАВ	03-10-1966	БЕЧ
37.	ТУРУКАЛО	ОБРАД	НЕДЕЉКО	01-10-1958	ВУКОВАР
38.	ВОЈНОВИЋ	МИЛАН	ПЕТАР	20-02-1950	ЦРНИ ПОТОК
39.	ВУЧЕН	БОРИСЛАВ	МИРКО	12-11-1951	МАЈЕВАЦ
40.	ВУЧЕТИЋ	МИЛАН	ЈОВАН	28-01-1953	ВУКОВАР
41.	ВУЧКОВИЋ	ЈОСИП	ЗЛАТКО	23-03-1956	БОРОВО СЕЛО
42.	ВУКИЧЕВИЋ	СТЕВАН	ЂОРЂЕ	06-09-1959	БРШАДИН
43.	ЖИВАНЧЕВИЋ	ЈЕЛЕНКО	НЕБОЈША	28-08-1969	БЕОГРАД

Миленко Милинковић
ВУКОВАР – ГЕНЕЗА ПАКЛА

Издавач

Архив Војводине

Нови Сад, Жарка Васиљевића 2А
www.arhivvojvodine.org.rs

За издавача

Др Небојша Кузмановић, директор Архива Војводине

Лекџура

Милица Стојановић

Прелом

Градимиr Кнежевић

Шџамџа

САЈНОС, Нови Сад

Тираж

300 примерака

ISBN 978-86-6178-135-3

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

821.163.41-94
94(497.5 Vukovar)"1989/1991"

МИЛИНКОВИЋ, Миленко, 1950-

Вуковар - генеза пакла / Миленко Милинковић. - Нови Сад : Архив Војводине, 2024 (Нови Сад : Сајнос). - 134 стр. : илустр. ; 24 см. - (Библиотека Посебна издања / Архив Војводине)

Тираж 300. - Стр. 9-10: Предговор / Гордана Новак. - Стр. 117-121: Поговор / Часлав Оцић. - Напомене и објашњења у белешкама уз текст.

ISBN 978-86-6178-135-3

а) Вуковар - 1989-1991

COBISS.SR-ID 155217417